Индиин арадта амаршалга

Н. С. Хрущевой, Л. И. Брежневэй эльгээһэн телеграмманууд

Республикын соносхогдоһоор 14 жэлэй ойтой дашарамдуулан Индиин премьер-министр Джавахарлал Нерудэ Н. С. Хрущевой амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

Алишье талада туһатай үндэһэ һуури дээрэ политическэ, экономическа, эрдэм наукын болон соёл болбосоролой талаар Инди Советскэ Союз хоёрой хоорондо байгуулагдаһан хани барисаата холбоон улам бүри хүгжэнэ гэжэ телеграмма соонь хэлэгдэнэ. Хоёр оронуудай хоорондохи хани барисаан, харилсан ажаллалга саашадаашье улам үргэдхэгдэхэ, бэхижүүлэгдэхэ байха гэжэ Н. С. Хрущев этигэжэ байһанаа мэдүүлээ. Энэ хадаа совет болон энэдхэг арадуудай аша туһада алба хэхэ, тэрэшэлэн эбэй ёһоор зэргэ оршон байха ёһо гуримуудай илан мандахын түлөө тэмсэлдэ һайн һайхан нүлөө үзүүлхэ юм.

Хоёр оронуудай хоорондохи хани барисаан, алишье талын харилсан ажаллалга бэеэ даанхай Индиин байгуулагдаһан жэлнүүдтэ улам ургаа, улам бэхижээ гэжэ Индиин президент Сарвапалли Радхакришнанда эльгээһэн телеграмма соогоо Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 23 (10391) | 1964 оной январиин 28, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Сэдьхэл зүрхэнэй хөөрэлдөөн

Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон Цыремпиловагай бэшэг республикын олохон хонишодой зүрхые хүлгүүлнэ. Нээрээшье түрүү хонишодой һанажа, бодожо ябадаг юумые, хайшан гээд хонин һүрэгөө олошоруулхаб, тэрээнэйнгээ ашаг шэмые дээшэлүүлхэб, хүн бүхэн тушаалта ажалдаа ямараар хандаха ёһотойб гэжэ хэлэһэн байна. Сэхыень хэлэбэл, зарим ажахынуудта хонидоо хайша хэрэгээр харууһалдаг, тэжээлээ һалан муугаар гаргадаг, садатарнь уһалдаггүй байхаһаа гадна, уйтан хашаада хаагаад, хээлитэй хонидоо гэмтээжэ, хурьга хаюулдагшье ушар бии. Хүдэриин совхозой мэдээжэ хонишон Бадма Гомбожапович Цыбиковэй отарынхид эгээл иимэ асуудалаар һаяхан һайса хөөрэлдэһэн байна. Энэ хөөрэлдөөндэ барандаа хабаадаа.

— Нүхэр Цыремпилова тон зүб бэшэнэ. Манайшье совхоздо залхуу залихай хонишод бии гэхэдэ алдуу болохогүй. Эдэнэй иимэ муугаар ажаллаһан дээрэһээ ажахымнай бүхыдөө зуун хонин бүриһөө 50 хурьга нёдондо түлжүүлээ гээшэ һэн хаш,—гэжэ Цырендоржи Цырентаров үбгэн хөөрэнэ.—Сэхыень хэлэхэдэ, манай отарын байра, илангаяа эндэ Хамниганадайда, даншье бирагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Далнуудынь дотороо уйтан, дээрээ хушалта муутай. Сонхо гэжэ үгы шахуу, энэ ушарһаа дотороо харанхы, саг үргэлжэ шиигтэй байдаг.

—Нёдондо зуун хонин бүриһөө 84 хурьга түлжүүлээ һэмди. Хэрбээ манай совхозой хүтэлбэрилэгшэд хонин ажалдаа анхарал ехээр хандуулдаг һаа, шэнэ байра барюулаашьегүй һаа, хонишодой ажалые нилээд хүнгэн, ашагтай болгохо һэн. Тиигээ һаань, зуун хонин бүриһөө зуун хурьга абажа шадаашье үгы бол, адагынь 90 хурьга түлжүүлхэ байгаабди,—гэжэ Доржо Намсараевич Жигжитов тэндэһээ дуугарна.

—Бидэнэр Цыремпиловагай бэшэгые уншаад, зүбшэн хэлсээд байхадаа, энээниие һайшаан дэмжэжэ, һайн ажалаараа харюусаха ёһотойбди. Манай отарада бүхыдөө 1200 эхэ хонид бии юм. Энэ жэл 100 хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлхэ зорилготойбди. Мүн хонин бүриин 3 килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха ёһотойбди,—гэжэ хөөрэлдөөнэй эсэстэ Бадма Гомбожапович тобшолон тайлбарилна.

Эндэхи хонишодой һайн һайхан үүсхэл, эрмэлзэл дүүрэн бэелүүлэгдэхэ байха гэжэ найдагдана. Юундэб гэхэдэ, эндэ дүй дүршэл ехэтэй үнинэй хонишод Очиржап Банзаров, Гармацу Цыбикова, Данзан Чоймполов гэгшэд ажалладаг. Мэнэ һаяхан сэрэгэй албанһаа табигдажа ерэһэн хүбүүд—комсомолшууд Иван Цыбиков, Владимир Жигжитов эндэ хонишодоор ажаллахаяа һайн дураараа ерээ.

Мүнөө тус отарын хонишод хамта 700-гаад хурьгадые абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ. Эдэнэр һая түрэһэн хурьгадые эхэтэйнь амяар амяарынь 3—4 хоногой туршада хашаа соо байлгадаг, тиигээд арбаад хонидой хурьгадтая багтаха хашаада оруулдаг. Хонидтоо үдэрэй 660 грамм силос, 700 грамм үбһэ, 200 грамм һолоомо үгэдэг. Хурьгадтаа бүдүүн, шэмэтэй тэжээл эдюулхэһээ гадна, минеральна тэжээл элбэгээр үгэдэг.

Иигэжэ Хүдэриин хонишод Баргажанай суута хонишон Цыремпиловагай бэшэгтэ харюу болгон, ажал дээрээ амжалта туйлаха, хонишон нэрэеэ суурхуулха гэжэ үдэр һүнишье гэнгүй, эсэхэ сусахаяашье мартажархёод, ажаллажал байна.

Ц. Бабушеев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1) Ахалагша хонишон Бадма Гомбожапович **Цыбиков.**

Фотонь авторай.

МЭРГЭЖЭЛТЭД, ФЕРМЭ, БРИГАДА ДААЖА АБЫТ!

Республикымнай хүдөө ажахы жэлһээ жэлдэ улам урган хүгжэжэ байна. Газар баялигаа ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ, ниитынгээ адууһа малай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень бүри арьбадхаха гэһэн ехэ зорилго хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ табигдана. Тиигэжэ газар болон мал ажалһаа абтадаг продуктнуудые ойрын жэлнүүдтэ элбэг дэлбэг болгохо гэһэн партиингаа табиһан уряае амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэй болоно бшуу.

Зүгөөр хүдөө ажахын али бүхы һалбариин хүгжэлтэ хадаа оп жэлэй үнгэрхэ тума ажахы бүхэнэй хүтэлбэрилхы кадрнуудай мэдэрэл болон мэргэжэлээ, ажал хүдэлмэри эмхидхэхы шадабаряа улам дээшэлүүлхые эрид шууд уряална. Хүтэлбэрилэгшын юрэнхы эрдэм мэдэрэл, тэрэнэй болбосоронги мэргэжэл шадабариин хэмжээнһээ, эмхидхэхы дүй дүршэлһөө колхоз, совхозуудай экономикын саашанхи хүгжэлтэ, аша ехэтэ амжалта сүм дулдыдаха ёһотой.

Ушар иимэһээ, колхоз, совхозуудай ажал ябуулгын шиидхэхы участогууд болохо бригада, фермэ болон отделени бүхэн хүдөө ажахын тусхай дунда гү, али дээдэ һургуули дүүргэһэн эрдэм бэлигтэй, оюун бодолтой, эдэбхи үүсхэлээр баян мэргэжэлтын гарта үгтэхэ зэргэтэй. Тиимэл хүн ажал хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэжэ, эрдэм наукын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй үрэ ехэтэ дүршэл болон шэнэ шэнэ аша туһатай онол арганuудые хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудта ашатайгаар нэбтэрүүлжэ, эрхим һайн амжалта туйлажа шадаха байна.

Энээнһээл удха уламжалан, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые фермэ, гүүртэ, отара гү, али бригада, отделени дээрэ гаража хүдэлыт, тэндэхи ажал хүдэлмэриие гартаа абажа, зүб ёһоор эмхидхыт, гээгдэнги участогуудые урагшань татажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргыт, хаба шадалаа, һуража олоһон мэргэжэл шадабаряа ниитын хэрэгтэ дууһан элсүүлыт гэжэ партимнай, арад түмэмнай уряална ха юм. Өөрынгөө бэелүүлхэ уялгые, олоной үмэнэ харюусалгатай байһанаа зүбөөр ойлгожо, сэхэ үйлэдбэри дээрэ гаража хүдэлһэн агрономууд болон зоотехнигууд, инженернүүд болон механигууд, ветеринарна врачнууд болон фельдшернүүд республика доторнай үдэрһөө үдэртэ олошорно, һайнааршье хүдэлжэ байнад.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин шиидхэхы һалбаринууд дээрэ гаража, бригада, фермэ, отделени хүтэлбэрилхэ гэһэн үүсхэл эхилһэн Баргажанай үйлэдбэриин управлениин мэргэжэлтэдэй һайн һайхан хэрэг үйлые манай республикын олон мянган ажалшад үнэн зүрхэнһөө һайшаадаг. Управлени, колхоз болон совхозуудта хүтэлбэрилхы дээгүүр тушаалнуудые даажа байһанаа бригада, фермэ болон отделенинүүдые даажа абаһан бүлэг мэргэжэлтэд тэдэнэй ульгэр жэшээе дэмжэжэ, сэхэ үйлэдбэри дээрэ олооро гаража хүдэлхыень хани нүхэдтөө хандаа һэн хамнай.

Энэ жэшээтэ хэрэгэй эхи табиһан XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна зоотехник байһан, мүнөө һү товарна фермые нёдондо февральһаа хүтэлбэрилжэ ябадаг эрдэмтэ зоотехник Сергей Ламажапович Гатапов һайн амжалта туйлажа байдаг. Тэрэ хадаа фермэдэ ошоһон дары малай эдеэлгэ, харууһалгые эрид һайжаруулжа захалһан. Нүхэр Гатаповай оролдолгоор тэрэ фермэдэ малай тэжээлдэ мочевинэ нэмэгдэдэг, бүлеэдхэгдэһэн үһаар буруу, тугал, үнеэд уһалагдадаг, һолоомон дэбтээгдэдэг, тэжээл эһээгдэдэг болонхой.

Тус фермын үнеэд бүгэдэ искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ, мүнөө үнеэд тугаллаһан сасуу үдэртөө гурба дахин һаалгагдана. Ажал дээрээ түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй аша туһаар тус фермын олонхи һаалишад 1963 ондо һү һааха жэлэйнгээ социалис уялга дүүргээ.

Баргажанай мэргэжэлтэдэй эдэбхи үүсхэлые бусадшье управленинүүдэй мэргэжэлтэд олооро дэмжэһэн байна. Зоотехнигүүд нүхэд Бохин, Мартынов, Потёмкин гэгшэд Онохойн совхозой отделенинүүдые даана, агроном нүхэр Кобычев Эрхирэгэй совхозой отделениие хүтэлбэрилнэ. Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой тракторно-тариан ажалай бригадые институт дүүргэһэн агроном нүхэр Пушинов толгойлно.

Баргажанайхидай үүсхэл дэмжэгшэдые тоолохо болоо һаа, һайн һайхан сэдьхэлтэй, эдэбхи үүсхэлтэ олон нүхэдэй нэрэ алдарые дурдажа, хэжэ бүтээжэ байһан ажал хүдэлмэриинь магтажа барахаар бэшэ. Саашадаашье энэ үүсхэлые эмхи зургаануудта, управленинүүдтэ хүдэлжэ байһан, мүн колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалнуудые даажа ябадаг хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр дэмжэжэ, сэхэ үйлэдбэри дээрэ үшөө олооро гаража хүдэлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Гэбэшье колхоз, совхозуудай дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдөөр эрдэм бэшэг багатай, тусхай мэргэжэлгүй олон хүнүүд үшөөл хүдэлжэ байһаар. Энэ ушарые мэдэжэ байгаад, хүдөөгэй үйлэдбэриин зарим парткомууд, үйлэдбэриин управленинүүд (илангаяа Хоридо, Түнхэндэ, мүн бусад аймагуудташье) тулюур зониие мэргэжэлтэдээр һэлгэхэ тушаа анхаралаа багаар табина, баргажанайхидай үүсхэлые мэргэжэлтэдэй зүгһөө эдэбхитэйгээр дэмжэхэ талаар хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ. Гадна городуудай болон тосхон һууринуудай элдэб эмхи зургаануудта, мүн хүдөө ажахыда хабаагүй хүдэлмэридэ хүдэлжэ байдаг олон мэргэжэлтэд баргажанайхидай үүсхэлые хүсэд дэмжэнэгүй.

Мэргэжэлтэдэй үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудые даажа абалга мүнөө үедэ бүришье удха шанартай. Юундэб гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум хүдөө ажахын бүхы һалбарида химиин эди шэдитэ хүсые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэһэн холын харааta зорилго тодорхойлоо. Тэрэнэй шиидхэбэринүүд бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэшье эхилбэ. Партиин хараалһан энэ асари ехэ хараа түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хүсэлэл оролдолгоһоо, тэрэнэй эмхидхэхы шадабариһаа дулдыдаха байна бшуу.

Хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөлгэ хадаа коммунис байгуулалтын дайшалхы зорилгонь мүн болоно. Тиимэһээ энэ дайшалхы зорилгые бэелүүлгын ехэ тэмсэлэй түрүүшын зэргэдэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд жагсаха уялгатай.

Түл абалга түлэг дундаа

ХОРИ. Хонин бүриһөө хурьга! Иимэ зорилго бэелүүлхэ гээшэ тиимэ хүнгэн хэрэг бэшэ ха юм. Хэды тиимэшье һаань, «Победа» колхозой хонишон Бато Дымбрыловэй даадаг отарынхид унтаха нойргүйгөөр хүдэлнэ. Түрүүшын зуугаад хурьган абтаа. Үбэлэй хурьгад гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Н. Галданов.

МУХАР-ШЭБЭР. Бэшүүрэй совхозой түрүү хонишон Б-С Балдановай хүтэлбэрилдэг бригадынхид 140 хурьгатай болоо. Энэ жэлдэ бригадынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаха, хонин бүриин 3,2 килограмм нооһо хайшалха юм. Гадна 70 центнер хониной мяхан гүрэндэ тушаагдаха.

Д. Тогошеев.

ХЯАГТА. Ахалагша хонишон Пүрбэ Биликтуевай даадаг отарада 120 гарач хурьган абтаа. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид түл абалгые бэлэдхэлтэйгээр угтажа, хурьгадаа һайнаар түлжүүлнэ. Хурьгашад Доржо Цыренов, Зоя Цыренова гэгшэд тус тустаа 50—60 хурьгадые абаад байнхай.

Б. Сымжитов.

СЭВ-эй саг үргэлжын комиссиин заседани

СЭВ-эй гадаадын худалдаа наймаанай талаар байгуулагдаһан саг үргэлжын комиссиин ээлжээтэ заседани Москвада январиин 22—24-дэ болоо.

Комиссиин заседаниин хүдэлмэридэ Соведэй гэшүүд-оронуудай: Болгариин Арадай Республикын, Венгриин Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Монголой Арадай Республикын, Совет Социалис Республикануудай Союзай, Чехословакиин Социалис Республикын делегацинууд хабаадалсаһан байна.

Комиссиин заседани дээрэ Вьетнамай Демократическа Республикын, Хитадай Арадай Республикын, Корейн Арадай Демократическа Республикын, Кубын Республикын түлөөлэгшэд адаглан харагшад болоод байлсаа.

Комисси асуудалнуудые зүбшэн хэлсээд, тусхай продукци бэе бэедээ эльгээлсэн абалсаха талаар СЭВ-эй гэшүүд-оронуудай гадаадын худалдаа наймаанай органуудай хүдэлмэриие улам саашадань һайжаруулха тухай шиидхэбэри батален абаа, тэрэшэлэн түхэригтэ оруулан тоосоонуудые хэхэ олон талын системэдэ 1964 оной январиин 1-һээ оролгодо холбоотой хэмжээ ябуулгануудые һайшаагаа. Комиссиин заседани дээрэ СЭВ-эй гэшүүд-оронуудай гадаадын худалдаа наймаанай бусад зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээд, зохихо шиидхэбэринүүд батален абтаа.

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАН АЖАЛЛАЛГА, ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ!

Кубын революциин илаһаар табан жэлэй ойтой дашарамдуулан аха дүү ёһоной амаршалга эльгээһэнэйнь түлөө Кубын Республикын президент доктор Освальдо Дортикос Торрадо, Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь, революционно правительствын премьер-министр майор Фидель Кастро Рус СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневтэ, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевто гүнзэгы баяр баясхалан хүргэһэн харюугай бэшэг эльгээгээ.

Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын ёһо гуримууд дээрэ үндэһэлһэн манай арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсан ажаллалга болон һаналаа нэгэдэлгэ империалис ээзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлдэ, манай Эхэ орондо хэгдэһэн хархис блокадые үгы хэлгэдэ, Кубада социалис общество байгуулха хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай байгаа, байһааршье гэжэ энэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

Кубын арад, Социалис революциин Нэгэдэмэл парти, революционно правительство социализм байгуулха замда батаар жагсанхай гээд бэшэг соонь тэмдэглэгдэнэ. СССР-эй экономическа болон техническэ айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө Кубын хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад баяр баясхалан хүргэнэ. Энэ туһаламжын үрэ дүнгүүд Кубын экономикые хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ харагдажа байнхай.

Кубын болон Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлхэ гэһэн үнэн зүрхэнэй хүсэлэл энэ бэшэг соонь мэдүүлэгдэнхэй.

(ТАСС).

ДУГАРЖАП ЧИМИТОВ Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» совхоз соогоо үнинэй, дүршэл ехэтэй хонишодой нэгэн юм. Мүнөө тэрэнэй даадаг отарада түл абалга түлэг дундаа. Түрүүшын 200 гаран хурьгад абтаад, гарза хоролтогүй түлжүүлэгдэжэ байна.

— Баян голой хонишодой жэшээгээр байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга заабол абаха зорилготойбди,—гэжэ Дугаржап Чимитович батаар мэдүүлнэ.

М. Намжиловай фото.

Малшад баясана

Үбэлэй һаари хүйтэн Баргажан нютагаар тооһорно. Дулаан байрада байгаад, амтатайхан тэжээл эдиһэн малнуудта үбэлшье аймшагтай бэшэ. Харин ээд — малшадынь сүлөөгүйшье һаа, ажалаараа дашуурҗа, баяртай омогтой. Эдэнэй баярай нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, Уланай найман жэлэй һургуулиин багшанар уран һайханай бүлгэм эмхидхээд, малшадта һонин концертнүүдые харуулна.

Үшөө 1963 оной ноябрьда XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой заседани дээрэ «Малшадые культурна талаарнь хангаха тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Партийна организациин секретарь Ж. Доржиевай үүсхэлээр эндэхи багшанар энэ асуудал шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр оролсоно.

25 хүнтэй бүлгэм багша Зоя Бадмаевна Будаевагай хүтэлбэри доро уран һайханай концертын репертуар табяад, бэлдэжэ эхилһэн юм. Тиин эдэ эдэбхитэд Ярагта, Улан, Хилгана, Боргол нютагуудай малшад, хонишодто концертнүүдые харуулаа. Концертнүүдэй урда тээ парторганизациин секретарь нүхэр Доржиев «Мүнөөнэй хүниие хүмүүжүүлхэ тухай» элидхэл хэдэг байба.

Иимэ хүдэлмэри ябуулжа, арад зондо концерт харуулһандань хүнүүд баясана. Һая Боргол нютагта концерт табиһанайнь һүүлдэ колхозой наһажаал гэшүүн нүхэр Будажапов ендэр дээрэ гараад:

— Һайн даа, багшанар! Ехэл баясаабди,—гэжэ хэлээ һэн.

Мүнөө энэ коллектив концертын шэнэ программа табяад, аймагай уран һайханай харалгада бэлдэжэ байна. Тэдэнэр мүнөөшье недели бүхэндэ малшад, хонишодто концерт харуулһаар.

Г. Бадмаев,
Уланай сельсоведэй түрүүлэгшэ.

Баргажан.

КПСС-эй ЦК-гай пленумые үтүүлэн

Арюун сэдьхэлһээ

Тугалнуудые түргөөр томо болгохонь тиимэшье бэлэн бэшэ, ехэхэн дүршэл хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Иимэ шадабаритай малшадай нэгэниинь «Комсомольский» совхозой тугалшан Цыпилма Цыремпиловна Шойжинимаева болоно.

Энэ малша эхэнэр дүрбэн бишыхан үхибүүдтэйшье һаа, тэдэндээ һаатангүй, совхозой 104 нарай тугал даажа абаад, Дашидондок нүхэртэеэ хамта харууһалжа байна. Дааһан ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандажа, нэгэшье тугал гарзада оруулангүй, тоoир һайнаар түлжүүлнэ.

Мүнөө энэ тугалшан коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэнэ.

Д. Дугаров.

Ярууна.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Кузнецовтой хөөрэлдэхэдэ, һү ехээр һааха тэмсэл яһала амжалтатайгаар ябажа байһан болоно. Теэд һү һаалиин фермэдэ ошожо, һаалишадтайнь хөөрэлдөөд, ажал хүдэлмэритэйнь тодорхойгоор танилсаад байхада, тад ондоо байдал харагдана.

Хэлэһэндээ юундэ хүрэнэгүйб

Колхозой һаалиин 3-дахи фермые абажа үзэбэл иимэ. Эндэ бүхы үнеэдынь хүсэд уяанда оруулагдаадүй. Бүхэли үдэртөө адуулганда ябана. Тиимэһээ үнеэдые үдэртөө гурба һаахын аргагүй. Үнеэдэй тугаллаһанай һүүлээр арбан үдэрэй туршада сүүдхэдээ 3 дахин һаагаад лэ, саашадаа эртэ тугаллаһан үнеэдтэй адли харууһалагдажа, үдэртөө хоёр дахин һаагдадаг юм.

Заабариин ёһоор, зүбөөр үнеэдээ һаажа хэмшүүлхэ аргагүйдэнэ. Юуб гэхэдэ, бүхы үнеэдтээ һаалишан бүхэн силос һүхөөр сабшажа бэлдэхэ, үнеэдэйнгээ байра соохиие өөһэдөө сэбэрлэхэ ушартай болоно. Мүн тугалнуудай хойноһоо харууһалха хэрэгтэй бшуу. Бэшэшье ажал һаалишанда бии.

Тус фермын үнеэдтэ тэжээлынь буйлуулжа эдюулдэгбди гээд хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдынь хэлэдэг байна. Теэд бодото дээрээ тиимэшье юумэн үгы шахуу.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд уряа лозунгнуудые гаргахаһаа бэшэ, һү һаали дээшэлүүлхэ бодото хүдэлмэри эмхидхэнэгүй гээд фермын хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ элирбэ. Сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 3—4 литр лэ һүн дунда зэргээр һаагдана. Хорин хоногой туршада энэ колхозой үнеэн бүхэнһөө 44 килограмм һүн худалдагдаа. Энэнь үдэртөө үнеэн бүхэнэй килограммһаа үлүүхэн һүн тушаагдаһан болоно.

Һаалишад гол түлэб фермэдээ энэ тэрэ хүдэлмэри хэһэнэй түлөө ажалай түлөөһэ абана. Харин ёһоороо һү һааһанай түлөө абаха байгаа бэшэ гү?

— Литр һү һааһанай түлөө 3 соотог абанабди. Харин тугал абаһанай түлөө 6 ажалта үдэр үгэдэг. Тэрэ тугалаа 20 үдэр хүрэтэр харууһалхадаа үшөө 4 ажалта үдэр нэмэжэ абанабди,—гэжэ Хаягагай фермын дүршэлтэй һаалишадай нэгэн Н. Жигжитова хөөрэнэ.

Иигэжэ һү һааһанай түлөө бэшэ, харин гол түлэб үнеэдые харууһалжа, гарза хоролтогүй байлгаһанай түлөө ажалай түлөөһэн үгтэнэ. Фермые даагшань һүнэй һаагдаашье һаа, үгышье һаа хамаагүй, һарадаа 70 ажалта үдэр, 20 түхэриг мүнгэ абадаг байна.

Хэрбээ һү һааһанай түлөө ажалай түлөөһэ үгэдэг һаань, һаалишад үбэл үнеэдээ адуулуулхагүй һэн.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд иигэжэ үнеэдые адуулхада үбһэ тэжээл гамнагдана гэжэ «ойлгодог» байна.

Мухар-Шэбэрэй управлениин олон ажахынуудта искусственна һү тугалда уулгана. Энэнь угаа һайшаалтай. Залуу малай шэгнүүр түргөөр нэмэдэг. Фермын һайн, үдхэн һүн алмагдадаг, гүрэндэ һү ехээр худалдаха арга олгодог байна. Харин Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо иимэ һүн бэлдэгдэнэгүй.

Колхозой һаалишадай эрилтэнүүдые саг соонь хангахын тула оролдолго гаргагданагүй. Үбшэлхэдөө аргалуулха гэхэдэ, жэшээлбэл, Хаяада больница байхагүй. Колхозой түб ошохын тула бүхэли үдэрөө гээхэш. Тиигээд үнеэдээшье даалгажа орхихо хүн байхагүй. Һаалишадай элдэб шалтагаанаар һаатахада, орондонь ажаллаха хүн байхагүй. Ошоол һаа үнеэдээ һаангүй, хэдэн зуугаад литр һү һаангүй орхихо ушартай болоно бшуу. Үнеэдээ һаангүй үнгэргэхэеэ бэрхэшээгээд, зарим һаалишад аргынгаа барагдатар ябана.

Үдэр бүхэндэ хоёр бага үхибүүд, хүгшэн болоһон эжымни гэртээ үлэнэ. Түлихэ түлеэтэй һаа, һанаагаа зоболтогүй һэн. Түлеэ асаруулыт гээд хүтэлбэрилэгшэдтөө хэлэхэдэ, хэрэг бүтэнэгүй,—гэжэ Хаягагай фермын һаалишан Н. Шагжнева гомдоно.

Иимэрхүү байдал гансашье Хаягагай фермэдэ бэшэ, харин бусад фермэнүүдтэшье тохёолдоно.

Һү ехээр һаахын түлөө шангаар тэмсэхэ, һаалишад, малшадай ажал зүбөөр эмхидхэхэ, эдэнэрэй эрилтэнүүдые саг соонь хангаха хэрэгтэй болоно. Теэд энэ талаар колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй биратай юумэ хэдэггүйнь гэмшэлтэй.

В. Алешина,
манай корр.

Соёл сурталай хүдэлмэри

ХҮДӨӨГЭЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИДЭ ТҮШЭГЛЭН...

Урдань жэжэшэг ажахынууд байһан колхозууд мүнөө томо колхоз, совхозууд болонхой. Манай Суулгын совхозыешье абаад үзэбэл, ажахымнай дэбисхэр дээрэ хоёр дунда, нэгэ найман жэлэй һургуулинууд бии. Ганса энээгээр хараадуулан бодоходо, нилээд олон хүн зонтой, бага бэшэ ажахытай гээшэбди. Партийна организацимнайшье олониитын дунда соёл сурталай, хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри ябуулха, илангаяа хүдөөгэй интеллигенциин хүсөөр дутамаггүй, ажал ябуулгадаа тэдэндэ яһала түшэглэдэг гээшэ.

Партиин ЦК-гай июниин Пленумһээ хойшо совхозой фермэ, бригадануудай эхин партийна организацинуудай, партийна комитедэй зүгһөө эрхилэгдэхээр хараалагдаһан соёл болбосоролой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ багшанарай хабаадалга нилээд үргэдхэгдөө. Мүнөө совхозоймнай 5 агитколлективтэ 164 агитатор хүдэлдэг. Тэдэнэрэй зуу гараниинь багшанар юм. Дүшэн лекторһээ бүридэһэн 3 бүлгэмэй гэшүүдэй олонхинь һургуулиин интеллигентнэр юм.

Агитатор, лектор бүхэмнай дааһан фермэ, гүүртэ гү, али арбан айлтай. Тэндээ түсэбэй ёһоор хөөрэлдөө, лекци, асуудал-харюугай үдэшэ (али таараха руунь ойлгуурамжын хүдэлмэри), социалис мүрысөө эмхидхэдэг байна. Энэ талаар Суулгын дунда һургуулиин агитатор болон лекторнүүдэй бүлгэм (парторганизациин секретарь нүхэр П. Ф. Цыбикдоржиев) илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Нютагай байдал, баримтаһаа үндэһэлһэн теоретическэ, политическэ, соёл эрдэмэй асуудалаар һонирхолтой лекци, тодорхой зохид хөөрэлдөөнүүд багшанарай хүсөөр бэлдэгдээд, зүбшэлдэ табигдажа баталагдадаг юм. Бүлгэмэйнгөө лекционно хүдэлмэридэ нүхэд И. Э. Жалсанов, В. Г. Бадеева, М. М. Михайлова гэгшэд бүгэдэнһөө эдэбхитэйгээр хабаадана.

Мүн Гашайн найман жэлэй һургуулиин (нүхэр Н. М. Денисовэй хүтэлбэрилдэг) агитколлективэйхид совхозоймнай хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй юм. Эдэнэр ганса декабрь соо 19 лекци, олон хөөрэлдөө хэһэн байна. Багша нүхэр А. Т. Смолинагай уншаһан «Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ химиин үүргэ» гэжэ лекци ажалшадые ехээр һонирхуулаа. Подлопаткын дунда һургуулиин багшанар лекционно хүдэлмэри һайнаар ябуулхын тула яһала оролдоно. Һүүлэй үедэ совхозой хүдэлмэришэдэй урда нилээд олон, һонирхолтой лекци, хөөрэлдөө хээ. «Африкын арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэл» гэһэн нүхэр А. М. Батаевай лекци соо колониализмын һандаран үгы боложо байһан тушаа, сүлөөрһэн шэнэ гүрэнүүдэй эб найрамдал, демократи болон социализмын замаар хүгжэн һалбарха замда орохо политика ябуулжа байһан тухай тодорхой һонороор хэлэгдэнэ. Иимэрхүү лекци олоор уншажа, ажалшадые уласхоорондын байдалтай танилсуулха гэжэ бусад багшанаршье оролдодог. Нүхэр Л. В. Логвинович Дунай шадарай социалис оронуудаар—Венгри, Чехословаки, Болгари, Югослави, Румыни гүрэнүүдээр аяншалгада ябахадаа үзэһэн, хараһан юумэеэ согсолон, «Социализм байгуулжа байгаа Дунай шадарай гүрэнүүдэй амжалтанууд» гэһэн лекци бэлдээ. Энээниинь шагнаха дуратан олон. Мүнөө Логвинович сүлөөтэй сагтаа гүүртэ, фермэдэ гаража, малшадтай хөөрэлдөө, лекци хэнэ.

Һургуулинуудаймнай багшанар, хүдөөгэй интеллигентнэр булта даа лектор, агитатор болож олиитын уялга эдэбхитэйгээр дүүргэнэ гэхын аргагүй. Жэшээлхэдэ, Гашайн һургуулиин багша нүхэр Н. С. Кузнецова ажалшадай дунда хөөрэлдөө хэхэеэ дайганадаг, багша гээшэ гэгээрэл болбосоролые ганса үхибүүдэй бэшэ, мүн үргэн олон ажалшадай дунда нэбтэрүүлхэ найгин уялгатай байһанаа мартадагынь хэсүү. Совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ябуулагдажа байгаа ойлгууламжын хүдэлмэридэ Подлопатинска больницын фельдшер нүхэр Л. В. Сорокина, почтын таһагай начальник нүхэр Ф. Я. Фетисова гэгшэд огто хабаадалдаггүй, мүрөө хараад лэ ябаха дуратай.

Үргэн олон зоной дунда соёл сурталай хүдэлмэри даамгай һайнаар, һонирхолтойгоор ябуулжа, ажалшадайнгаа эдэбхиие улам дээшэлүүлхэ зорилгоёо бэелүүлхын тула манай партийна организаци бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо элсүүлнэ, элсүүлхэшье байха. Тиихэдээ нэн түрүүн нютагай интеллигентнэртэ, һургуулинуудайнгаа багшанарта түшэглэнэ.

И. КРУПЕННИКОВ,
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Суулгын совхозой парткомой секретарь.

Кузоваараа дүүрэтэр боробтор сагаан шулуу тээһэн машинанууд ашаалгын талмайда удаа дараалан ерэжэ, түмэр зам дээрэ зогсоогдоһон платформодо ашаагаа наярса буулгана **(1-дэхи зураг)**. Эндэ ажалладаг хүдэлмэришэд тэрэ шулуунуудыень иишэ тиишэнь жэгдэрүүлэн, поездын түргэн ябадалда адхархагүйгөөр таарулан ябтална.

—Энэл даа, химическэ талаараа холисогүй сэбэр избёосхын шулуун,—гээд «Татарский ключ» уурхайн управлениин партийна организациин секретарь Михаил Гурьевич Ганницев нюдаргын шэнээн сагаан шулуу манда харуулан байжа хөөрэнэ.—Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи Билютайн уурхайһаа иимэ сэбэр избёосхын 80 мянган тонно шулуун малтагдажа, түмэр харгыгаар Эрхүүгэй областиин Ново-Алхинска избёосхын заводто эльгээгдэһэн байна. Тэндэ түрүүшын болбосоруулта гараһанай һүүлээр карбид кальций, синтетическэ каучук, содо гэхэ мэтые үйлэдбэрилхэ предприятинуудта абаашагдадаг байха юм.

Үглөөнэй табан вагон хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэв. Ашаалгын талмай дээрэ үлөөд байһан вагонууд үдэ болотор ашаалагдажа дүүрэхэ хэбэртэй. Теэд нэгэл ушар ашаа тээгшэдэй ажалда һаад ушаруулжа магад. Ямар тиимэ аюул бэ гэхэдэ, вагонууд саг соогоо ашаалгада үгтэнэгүй. Эндэ мүн лэ түмэр замшад гэмтэйл ха. Эдэ дутагдалнууд тухай ашаа тээгшэдэй бригадир Василий Федорович Трофимов һанаагаа зобонгёор нүхэр Ганницевта мэдээсэнэ.

—Вагонуудые саг сооһь үгөөд байгаа һаань, хэды амар байха һэм. Машинаар асараад лэ сэхэ ашаалхын. Вагонуудай дуталдахада зогсожо байлтай бэшэл. Ашаагаа газарта буулгаад, һүүлдэнь вагонуудай ерэхэдэ тэрэнээ дахин ашаалхын тула дабхар хүдэлмэри хэхэ баатай бологдоно гэжэ байгаад бригадир Трофимов сэхэ руунь хэлэнэ. Хаража байхада тиимэл байна. Түмэр замай отделениин хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, зохихо хэмжээ абахаар гэжэ һанагдана.

—Үдэртөө хэды вагон ашаалжа ябуулха аргатай гээшэбта?

30—32 вагон ядаралтагүйгөөр ааб даа. Вагонууд лэ хэрэгтэй. Бидэнэрэй гэмээр зогсолто байхагүйл. Мэдэнэ ха юм бибди, энэ шулуу хаана, ямар хэрэгсэлдэ эльгээгдэхэб—химическэ промышленностьда, ехэ химидэ,—гээд бригадир харюусана.

Машинанууд удаа дараалан ерэжэл байна. Табан вагонуудай гурбаниинь ашаалагдажашье дүүрэшэбэ. Ашаагаа буулгаһан машинанууд зүүн урдахана байһан үндэр хадын хабсагай тээшэ зурыһан харгыгаар тооһо бурьюулһаар хараа далда оронод.

—Шулуу абадаг уурхаймнай холо бэшэ юм. Энээхэн машинада һуулсаад, ошожо харахадатнайшье болохо,—гээд ашаа тээгшэдэй нэгэн дурадхана.

Тэрэ машинын кабинада һуужа, арбаад минутын туршада уурхайн хажууда орожо ерэбэбди **(2-дохи зураг)**. Эндэ хэдэн машинанууд ерэнхэй, ээлжээгээ хүлеэнэд. Машинист Петр Ильич Ландин экскаватораа түргэхэнөөр хүдэлгэн, хоёр-гурба удхаад лэ «самосвал» машина ашаалжархина. Хаража байхада 3—4 минутал үнгэрнэ хэбэртэй...

—Харана бэзэт, хүдэлжэ байхыень. Экскаваторнай хабсагайн шулуу ашаалхаар таарулагдаагүйшье һаа, машинануудые удаан саг соо барижа байдаггүй.

Уурхай дээрэ хүдэлдэг комплексно бригадые даагша Лука Андропович Федоровой хөөрэһэнэй ёһоор экскаваторай машинистнууд Евгений Михайлович Машукав, Петр Ильич Ландин гэгшэд халаан бүридөө 250—300 тонно бутаргагдаһан шулуу машинануудта ашаалжа үгэнэ. Хараһаар байтарнай ойрохон зуура 7—8 машина ашаалагдаад ябашаба. Иигэһээр байтар улаахан туг бариһан нэтэ хүн хабсагай дээрэ гаража, үтэр зайлаха гэһэн тэмдэг үгэнэ. Ашаалгын талмай дээрэ байһан бульдозер, экскаватор, бүхы хүдэлмэришэд доошоо буужа, далда газарта хоргодоно.

—Тэһэрэлгэ хэжэ, хабсагайн шулуу бутаргахань. Энэ үедэ талмай дээрэ, мүн дүтэншье хүниие, машина, техникэшье байлгажа болохогүй, аюултай,—гэжэ уурхайн начальник, залуу инженер Николай Иванович Горич манда тайлбарилжа үгэнэ.

Хэдэн удаа һэргылэмжын хёогой үгтэһэнэй удаа тэһэрэлгэ эхилбэ. Нэгэ, хоёр... таба... долоо, найма дахин газар доһолжо наяршаба. Мэнэ һаяхан лэ машина, экскаваторнуудай хүнхинэжэ байһан уурхай сагаан тооһон шоройгоор дүүрэшэбэ. Арбаад минутын үнгэрһэн хойно «Аюулгүй болоо» гэһэн тэмдэг үгтэжэ, хангил үндэр хабсагайн хажууда обоо хүбөө бутархай шулуун хэбтэжэ байба. Экскаватор, машинанууд, ашаа тээгшэдэй хүдэлхэ ажал яһала гараа...

Иигэжэ «Татарский ключ» гэжэ карьеро-управлениин нэгэ уурхайн хүдэлмэритэй танилсаһан байнабди. Үнгэрһэн жэлдэ эндэһээ, мүн Мойсын уурхайһаа хамта дээрээ 113 мянган тонно избёосхын эрхим шанартай шулуун малтагдажа, химическэ предприятинуудта эльгээгдэһэн байна.

Үдэшэндөө эндэ хүдэлмэришэдэй суглаан боложо, шэнэ жэлэй зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Партиин Центральна Комитедэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон химиин предприятинуудта хэрэглэгдэхэ избёосхын 115 мянган тонно шулуу жэлэй туршада малтажа, хэрэглэгшэдтэнь эльгээхэ гэһэн уялга баталан абтаа.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Һарын түсэб—20 хоног соо

Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн Кабанскын загаһанай заводойхид түрүүшын амжалта туйлаба. Тэдэнэр жэжэ загаһа бариха январиингаа түсэбые 20 хоног соо дүүргээд, түсэбһөө гадуур 70 центнер загаһа барижа тушаагаа.

Загаһа мүльһэн дороһоо баридаг бригадынхид ажалдаа шалгарба. И. А. Суворовой даадаг бригада 20 хоногой туршада һарынгаа түсэб дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 45 центнер загаһа бариһан байна. Нүхэд И. Е. Рупышевай И. А. Темниковэй бригадынхид даабариһаа гадуур 20—25 центнер загаһа тушаажа шадаа.

Тус заводойхид түсэбөө дүүргэбэшье, ажалаа улам эдшэдхэнэ. Тэдэнэр һарын дүүрэтэр 150 центнер загаһа бариха гэһэн уялга абаад, үгэдөө хүрэхөөр тэмсэжэ байна.

К. Мухамадеев.

Нёдондонойхиһоо 4 миллионоор ехэ

Энэ жэлдэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллективэй урда бүри ехэ, харюусалгатай зорилго табигданхай. Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй туршада 1963 онойхитой сасуулхада 4300 мянган түхэригэй продукци үлүү ехээр үйлэдбэрилхэ гэжэ энэ жэлэй түсэбөөр хараалагдана.

Электровоз, тепловозуудые заһабарилхаһаа гадна, тус заводойхид запасной частьнуудые бэлэдхэхэ даабаритай. Эдэ частьнууд Зам харилсаанай министерствын мэдэлэй ондоо заводуудта эльгээгдэхэ юм.

Энэ жэлдэ завод гол түлэб «ВЛ-60» түхэлэй электровоз, тепловоз заһабарилха. Мүн «Ф» маркын электровоз заһабарилжа эхилхэ юм. Тус электровоз эгээл түрүүшынхеэ, ганса манай заводто заһабарилагдаха. Иимэ харюусалгатай даабари дүүргэхын тула запасной частьнуудые бэлэдхэжэ эхилээ.

Дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхын тула үйлэдбэреэ бэлэдхэхэ шухала. Тиимэһээ шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулха хэрэгтэй болоно. Заводой техническэ таһагууд эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгын түсэб зохёогоод, цехүүдэй хэхэ хүдэлмэри тодорхойлбо. Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй туршада дизельнэ цех һэльбэн заһабарилагдаха, гальваническэ шэнэ цех ашаглалгада тушаагдаха. Мүн поточно лини, автомат аргаар хүдэлдэг лини тодхогдохо юм.

1964 оной түсэб дүүргэхын тула шэнэ түхеэрэлгэ олоор абтаха болоно. Энэ хэрэгтэ гаргашалагдахаар 875 мянган түхэриг һомологдоһон байна.

В. Бараковоких.

С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Ленинградай бүд нэхэлгын болон хүнгэн промышленностиин институдай шухала асуудалнуудые шэнжэлхэ лаборатори поливинилово спирт, полиакрилнитрил гэдэг бодосуудые хэрэглэн, бензалон гэжэ шэнэ утаһа гаргаба. Энэ утаһан винол утаһанда орходоо һураггүй һайн шанартай юм. Бензалон гэжэ утаһан һайхан үнгэтэй, зөөлэхэн, халуу тэсэмгэй. Энэ утаһые нооһоноор холёод бүд нэхэхэдэ тон һайн шанартай байха. Зураг дээрэ: профессор А. И. Меос (зүүн гарһаа), эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ П. Е. Шиманский хоёр шэнэ утаһа үзэжэ байна.
ТАСС-ай фотохронико.

Барилгын модон шэрэгдэнэгүй

Шэнэ жэлдэ малай элдэб байра, культурно-ажаһуудалай барилга хэхын тула барилгын модо ехээр бэлдэхэ хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Ждановай нэрэмжэтэ колхозой (Бэшүүр) дүрбэн бригадын түлөөлэгшэд колхозой түбһөө гушаад модоной газарта барилгын модо отолжо, таллуулжа байна. Нэгэдэхи, хоёрдохи бригадынхид габшагай бүтээсэтэйгөөр ажаллан, горитой модо отолоод, хүрэхэ газартань шэрэжэ абаашаа.

Гэхэ зуура нүгөө хоёр бригадынь модошод энэ шухала хэрэгтэ тоомжогүйгөөр хандана. Тодорхойлбол, гурбадахи бригадада мүнөө хүрэтэр нэгэшье кубометр барилгын модон буулгагдаха газартаа шэрэгдээдүй. Тусхай воскресник хэжэ отологдоһон 400 кубометр модон ой соогоо хэбтэһээр. 2—3 мори унаагаар энэ модоёо таллуулдаг нэрэтэй аад, үнэндөө биратай ажал бүтээнэгүй.

Тиигээдшье барилгын модо шэрэдэг харгынь муу, болдог солдогтой, нүхэ һүбэтэй юм. Энээнһээ шалтагаалжа, модо шэрэдэг машина, трактор, прицеп эбдэрдэг, муудадаг. Энээниинь һайса мэдэхэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд «харгыгаа заһаха» гэлсээд лэ, үнэндөө намарай үедэ мартажархидаг. Мүнөөшье харгынь машинын ябахада бэрхэтэй, ехээр модо ашахын аргагүй.

Хамтадаа 2400 кубометр барилгын модо шэрэхэ түсэбтэй Ждановай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ дутагдал тухайдаа бодомжолхоор болоо.

Н. Куртошин.

Багшанар-агитаторнууд

Бургалтайн найман жэлэй һургуулиин багшанарай олонхинь агитаторнуудаар томилогдонхой. Тэдэнэр четверг бүхэндэ даажа абаһан газартаа ошожо, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, газетэ, журналай һонин уншажа үгэнэ. Колхозникуудай һонирхоһон асуудалнуудта харюусана.

Багшанар-агитаторнууд Л. Д. Мункуев, Л. А. Ленхоев, Р. Л. Гармажапов гэгшэд илангаяа магтаалтай. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй материалнуудаар, химиин промышленностиин сааншанхи хүгжэлтэ, удхашанар, уласхоорондын байдал тухай малшад, механизаторнуудтай эдэнэр дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө.

Гадна энэ һургуулиин пионернүүд, комсомолнууд малшадта саг үргэлжэ туһалдаг заншалтай. Неделидэ нэгэ дахин һурагшад ошожо, нарай хурьгадыень эдеэлүүлсэдэг, үбһэ тэжээлынь үгэлсэдэг, һаалишадай ажалда туһалалсадаг, дүй дүршэлыень халан абахые оролдодог.

Г-Б. Тогтохоев.

Юун хэгдээб, юун хэгдэхэб?

БКНИИ-гэй зарим ажал хэрэгүүд тухай

Манай оронд үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулжа байгаа үедэ общественнэ эрдэмэй үүргын ехэ болоһониинь ойлгосотой. Энэ эрдэм ухаанай зорилгонууд КПСС-эй Программа болон партиин ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор тодорхойлогдонхой.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай институт шэнэ эрилтэнүүдэй үндэһөөр общественнэ эрдэм ухаанай талаар шэнжэлгэ хэдэг таһагуудай хүдэлмэри шэнэлэн табижа эхилһэн байгаа.

1963 ондо юун хэгдээб?

Институдай экономикын эрдэмтэд «1970 он хүрэтэр Буряадай АССР-эй арадай ажахые зохилдуулан хүгжөөхэ хараа түсэб (схемэ) зохёогоо. Экономикын эрдэмэй кандидадуд Б. Р. Буянтуев, А. Г. Туйск, Г. Ш. Раднаев, эрдэм шэнжэлэгшэд В. И. Дерюгина, И. М. Занданов болон бусад ехэ оролдосотойгоор хүдэлжэ гараа. 1970 он хүрэтэр республикын арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэл, тэрэнэй һалбаринууд, бүридэл гол түлэб тодорхойлогдонхой. Эдэ эрдэмтэдэй зохёоһон энэ хараа түсэб хадаа томо район соо Буряад ороной ээлхэ һуури элирүүлхэ, ажахын һалбариин шэглэл тодорхойлходо туһатай байха юм.

Эдэ эрдэмтэдэй хэһэн хүдэлмэри хадаа 1965—1970 онуудта манай республикын арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб зохёохо үндэһэн боложо үгэхэ юм. Гэбэшье энэ хэжэ байһан хүдэлмэри дүүргэхын тулада үшөө ехэ ажал хэгдэхэ зэргэтэй. Гадна экономикын таһаг бусад институдуудтай хамта «Байгал далайн баялигуудые бүхы дээрэнь ашаглаха генеральна схемэ» табижа байнхай. 1964 ондо энэ хүдэлмэри дүүргэгдэхэ юм.

«Забайкалиин комплексно атлас» зохёолгодо институт мүн лэ хабаадалсана. Мүнөө энээнэй зарим хүдэлмэри, тодорхойлходо экономикын, түүхын карта зохёолгоор зарим тэды хүдэлмэри хэгдэнхэй.

Манай эрдэмтэд ажахын болон түсэблэлгын зургаануудай бэелүүлхэ хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулһан байна. Жэшээнь, ажахыда хэрэглэгдэхэ эд бараа гаргаха, Зүүн Сибирьтэ һэеын зүйл гаргадаг промышленность хүгжөөхэ тухай дурадхал оруулагданхай.

Экономикын талаар хэгдэдэг шэнжэлэлгэ тухай хэлэхэ зуураа, мүн бии байһан дутагдалнуудые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манай экономистнууд бодото байдал үнөө муугаар мэдэнэ. Промышленна ба хүдөө ажахын предприятинуудай экономикын асуудалнуудые, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха, предприятинуудые ашаг ехэтэй болгохо арга боломжонуудые үргэнөөр шэнжэлхэ саг ерээ. Манай ажалай дүн гаргаһан жэлэй суглаан дээрэ энээн тухай тэмдэглэгдэһэн байна.

«Сибириин түүхэ» гэжэ табан ботидо орохо Сибириин арадуудай, Зүүн Сибириин түүхээр хэдэн бүлэгүүдые бэшэхэ гэһэн харюусалгатай зорилто манай институдай түүхын эрдэмтэдэй үмэнэ табигданхай. Үнгэрэгшэ жэл соо хэдэн бүлэгүүд бэшэгдээ. Мүнөө жэлдэ, хойто жэлдэ үшөө ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ бүлэгүүдые удха түгэлдэрөөр бэшэхын тулада оролдонобди.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ манай институдай түүхын эрдэмтэд хэдэ хэдэн номуудые хэблэн гаргуулба. «XIX зуун жэлэй хоёрдохи хахад соо Сибириин зүүн урдахи районуудай социально-экономическа хүгжэлтэ» гэһэн И. А. Асалхановай ном хэблэлһээ гаруутай байна. Энэ хадаа Сибириин түүхээр хэгдэһэн ехэ шэнжэлэлгэ мүн болоно. Энээнэй урда хээ шэнжэлэгдээгүй олон асуудалнууд энээн соо оруулагдажа, эрдэмэй талаар зохихо тобшолол хэгдэһэн байна.

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ (1941—1945 он) Буряад орон» гэһэн А. К. Золтоевой ном үнгэрэгшэ жэлдэ хэблэлһээ гараа. Мүн «Буряадай түүхээр шэнжэлэлгэнүүд» гэһэн суглуулбари республикын 40 жэлэй ойдо зорюулан хэблэгдээ. Түүхын таһагай хүдэлмэрилэгшэд «Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын түүхэ» гол түлэб дүүргэнхэй.

«Буряад ороной арадуудай байдалдахи, соёл культурадахи социалис хубилалтанууд», «Буряадай социально-экономическа харилсаануудай түүхэ» гэһэн шэнжэлэлгэнүүд мүнөө хэгдэжэ, энэ жэлдэ дүүргэгдэхэ ёһотой. Тиигээд «Империализмын үедэхи Сибириин хүдөө ажахы» гэһэн темэ мүнөө жэлдэ шэнжэлэгдэжэ эхилхээр хараалагдаба.

Институдай социологиин эрдэмтэд городой хэдэ хэдэн предприятинуудта иимэ шэнжэлэлгэ хэнэ: шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ коммунис ажалай хүдэлөөнэй үүргэ. Иимэ шэнжэлэлгэ хэһэнэй эсэстэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организацинуудай анхаралда хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал табигданхай. Хяагтын, Зэдын, Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагуудай зарим колхозууд болон совхозуудта манай эрдэмтэд шэнжэлэлгэ хэһэн байна. Хүн зоной оюун бодолдо, ёһо гуримда үнгэрһэн сагай үлэгдэлэй үлэһэн шалтагааниие шэнжэлээ. Тиигэжэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэнь зарим тэды туһаламжа үзүүлээ юм. Мүнөө жэлдэ иимэ шэнжэлэлгэ бүри үргэнөөр ябуулагдаха. Ажалдаа коммунис ёһоор хандахаар хүнүүдые хүмүүжүүлхэ, хүдэлмэришэдэй техническэ эрдэм дээшэлүүлхэ мэтын асуудалнууд шэнжэлэгдэхэ байна.

Мүн литература шэнжэлэгшэд буряад совет литературын бии боложо хүгжэһэн тухай асуудалнуудые шэнжэлһэн байна.

Манай институдай литература шэнжэлдэг эрдэмтэд совет буряад литература тухай 1964 ондо ехэ шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ юм. Олон үндэһэ яһатанай совет литературын түүхын табан ботидо эдэнь хэблэгдэхэ болонхой.

Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ц. А. Дугарнимаев революциин урда тээхи буряад литературын түүхэ шэнжэлжэ байна.

Ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ А. И. Уланов Буряадай аман зохёолоор ехэ шэнжэлэлгэ хэбэ. «Буряадай үльгэр» гэһэн А. И. Улановай ном үнгэрэгшэ жэлдэ хэблэн гаргагдаа. Энэ ном соогоо эрдэмтэ буряадай үльгэрэй удхые, бии болон дэлгэрһыень, уран һайханайнь баялигые, онсо илгаае шэнжэлэн харуулна.

Мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ буряадай композиторнуудай хүдэлмэри шэнжэлэгдэжэ эхилхэ, буряадай хүгжэмэй бии боложо хүгжэһэн тухай асуудалнууд шэнжэлэгдэхэ байна. Мүн энэ жэлдэ буряадай мүнөө үеын уран зурагай хүгжэлтэ, национальна ёһо гурим шэнжэлжэ эхилхээр хараалагдана. Эдэ бүгэдэ хадаа буряад искусство шэнжэлхэ хэрэгтэ шэнэ үе шата болохо байна.

Манай институдай эрдэмтэдэй хэжэ байһан эрдэм шэнжэлэлгэнүүдэй зарим тэдые эндэ тоолобобди.

Манай хүдэлмэриин дүнгүүд тухай дурдаха зуураа, бидэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэриин дутагдалнуудые эли тодоор харанабди. Хэблэн гаргагдаһан бүхы шэнжэлэлгэнүүд гүн гүнзэгы, түгэлдэр удхатай болоо гэхын аргагүй. Эдээнэй дунда темэынгээшье талаар, удха шанарайнгаашье талаар халирхай, теориин талаар ехэ сотсолбори хэжэ шадаагүй хүдэлмэри бии байгаа гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй.

Литература, хэлэ бэшэг, искусство шэнжэлхэ талаар эхэнхидээ түүхыень дурдаад гараһан шэнжэлэлгэнүүд байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье эдээн соо гүн гүнзэгы тобшолол хэһэн хүдэлмэри байхагүй гэгдэнэгүй. Удха һайнтай, теориин талаар зохихо тобшолол хэгдэһэн шэнжэлэлгэнүүд яһала бии гээшэ. Хэды тиимэшье һаа, ехэ дэлисэтэй, совет эрдэм ухаанда ехэ удхатай шанартай асуудалнууд шэнжэлэгдээгүй байһаниинь гэмшэлтэй. Жэшээнь, буряад литературадахи национальна гурим ёһын, социалис реализмын асуудалнууд, буряад литературын совет литературатай дүтэрхы болжо байһан тухай асуудалнууд, мүн буряад хэлэ бэшэгэй асуудалнуудые шэнжэлжэ боломоор байна. Эдээниие дэлисэ ехэтэйгээр шэнжэлжэ, ехэ удха шанартай тобшололнуудые хэбэл һайн байгаа. Тиигээд манай шэнжэлэлгэнүүдэй удха шанар дээшэлжэ, совет эрдэм наукада өөһэдынгөө хубита нэмэриие оруулжа шадаха байгаабди.

Бага удха шанартай темые болгожо, ехэ ехэ темээр шэнжэлгэ хэхэ тухай манай суглаан дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болоо. Ехэ удха шанартай темээр шэнжэлэлгэ хээ хадаа, теориин талаар гүн гүнзэгы тобшолол хэгдэхэ, түүхын литературын, хэлэ бэшэгэй, искусствын хүгжэлтын жама ёһо тодорхойлжо шадагдаха байгаа. Тиимэһээ шэнжэлэлгэнүүдэй дэлисэ ехэтэй болгохо шухала.

Общественнэ эрдэм ухаанай талаар шэнжэлэлгэ хэдэг эрдэмтэд хадаа ажабайдалтай, коммунис байгуулалтын бодото зорилготой холбоо барисаагай улам үргэдхэхэ, социализмһаа коммунизмда шэлжэн орохын жама ёһонуудые шэнжэлхэ уялгатай. Тиихын тулада шэнжэлэлгэнүүдэй дэлисые үргэдхэхэ, мүнөө сагай байдалые гүнзэгыгөөр хаража үзэхэ, партийна, советскэ организацинуудта туһалха, коммунис байгуулалтада бодото туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй.

1964 ондо общественнэ эрдэм наукые хүгжөөхэ, эрдэм шэнжэлэлгэнүүдэй хэмжээе дээшэлүүлхын тулада манай институдай эрдэмтэд бүхы хүсэеэ зорюулха байна.

Г. САНЖИЕВ,
Буряадай комплексно институдай директорэй орлогшо, түүхын эрдэмэй кандидат.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной январиин 28.

МЭРГЭН БУУДАГША Ф. ДЬЯЧЕНКО

Ленинградай түлөө байлдаанда хабаадалсаһан мэргэн буудагша Федор Дьяченкотэй һаяхан иимэ хөөрэлдөө хэһэн байнаб:

— Танай сэрэгшэ байхада ямар тиимэ онсо шухаг ушар болоһон тухай хөөрэжэ үгыт?

—Тиимэ ушар байжашье болоо ааб даа, теэд нилээд үнихэн саг үнгэрөө байна. Олон юумэн мартагдаа. Зарим нэгэн ушар тухай хөөрэхэдэшье болохо даа.

— 1943 оной хабарай нэгэ үдэр «агнууридаа» гаража, урдань шэлэжэ олоһон газартаа хүрэжэ, хэбтээ һэм. Ой модоной оройгоор хабарай наран гаража, оршон тойрониие үнгэ бүрсөөр шэмэглэнэ.

Хэбтэжэ байха зуураа, урда тээгээ 400 метр шахуу газарта дайсадай сэрэгүүдэй байһан окоп тээшэ хёрхоор харанаб. Тэдэнэй тээ сэанаханань үнхор газар байгаа. Тэндэл дайсадай олохон сэрэгшэд суглархандал адли харагдадаг байһан юм. Үнишье хэбтэнэб. Хэншье харагданагүй. Гэнтэ дотор самсаараа нэгэ фриц харагдаба. Офицер хэбэртэй. Хажуудань солдадай манерка бариһан баһа нэгэ хүн бии болобо. Тэдэ хоёр окопһоо гараад, ара тээшээ тэгүүлбэд.

Зай, танайшье хэрэг дүүрээ гэжэ досоогоо һанаадхибаб. Эдэ хоёр ноёд нюураа угаахаяа эшээнһээ гараа байна. Буугайнгаа дурамбайгаар харахадаш эли гээшэнь, хажуудам шэнги. Энеэлдэхэншье харагдана.

Энеэхыень харахадаа, уур сухалайм хүрэһэниинь хэлээ гүш. Ленинградай түлөө шинии духада буулгажархиха юм байна гэхэ зуураа, хайшан гээд хоюулайнь тарайлгаха гээшэб гэһэн бодол оробо. Офицерынь буудаа һаам, солдадынь гүйжэ арилшаха ха юм. Байза, офицерэй нюураа мүйлдэтэрынь хүлеэхэ гэжэ бодобоб. Уданшьегүй офицер ехэл тамшаархажа байжа нюураа мүйлдэбэ. Тэрэ үедэнь солдадыень тарайлгаадхибаб. Офицер нюураа мүйлдэжэрхёод, юушье харанагүй хэбэртэй. Секунда болоогүй байтар тэрэшье мухаряа һэн.

— Эдэтнай хэдыдэхи фриц байгааб?

— Һайн мэдэнэгүйб. 150-һаа холо гараһан байха.

Федор Дьяченко тэрэ үедэ «хүбүүхэмнай» гүүлдэг һэн, тиибэшье Ленинградые хамгаалагшадай дунда эрэлхэг зоригоороо суудa гараһан юм.

— Хайшан гэжэ мэргэн буудагша болоо һэмта? Хэн Танние һургаа һэм?

— Би өөрөө һурааб. Хайшан гээд мэргэн буудагша болоһоноо өөрөөшье мэдэнэгүйб. Намайе хэншье һургаагүй, харин би багаһаа буудa ехэ дуратай һэм.

— 1944 оной январиин 15. Энэ үдэр бүхы дайн соо үзөө, дуулаагүй юумэеэ үзөө һэмди. Дайсанай тархин дээрэ бүхы фронтын, бүхы Балтийска Флодой артиллериин һомонууд бууҗа эхилээ. Тиигээд бидэнэр урагшаа дабшажа эхилээбди. Манай полк Пулковско үндэрэй зүүгээр добтолгодо ороо һэн.

Би тиихэдэ батальоной комсорг болоод байгааб. Дайсадтай уулзажа үзөөгүй сэрэгшэдээ бодхоохын тула һүрэжэ бодоод, «Урагшаа!, фрицүүд тэрьедээ!» гэжэ хашхарһанаа мартагшагүйб. Ленинград шадар дайсадай байха саг үнгэржэ, тэрьедэхэ баатай болоо һэн.

Добтолгын 4-дэхи үдэр би шархатааб. Госпитальдо хэбтээб. Һүүлээрнь политическэ хүдэлмэрилэгшэдэй училищида ороо һэм. 1962 он болотор армидаа алба хээб. Майор зэргэтэйгээр армиһаа бусажа ерээд, Кировскэ заводто хүдэлдэг болоо һэм.

Мүнөө Федор Дьяченко гэр бүлэтэй, 3 үхибүүтэй.

— Энэ байра би нёдондо абаа һэм. 3 таһалгатай. Минии гэртэхин зол жаргалаар дүүрэн. Һонин ушар дайралдадаг байна. Дайнай үедэ би эгээл эдэ гэрнүүдэй һууринда дайсанаа гэтэжэ хэбтэһэн байнаб. Тэрэл газартаа хорин жэл үнгэрөөд байхада бусажа ерэнхэйб. Заяатай гээшэ хаб.

Тиигээд Федор Дьяченко сонхынгоо хажууда ерээд, газаашаа харана. Үдэшын Ленинград олон мянган галнуудаа ялалзуулан, «иимэ гоё һайхан болоод байнаб» гэһэн шэнгеэр харагдана. Олон дабхар байшангуудай саагуур шэнэ барилганууд нэмжын харагдана

В. ПАВЛОВ.
ТАСС-ай корр.

Ленинград хүреэлэлгын үедэ. Дворцово талмай дээрэһээ танкнууд фронт тээшэ ошожо ябана.
АПН-эй фото.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

Магтанаб шамаяа, Ленинград!

Хаан алдараа далдалаад,
Халхагар гутал үмдэхэдөөд,
Онгосо корабль байгуулгын
Оншо нюусыень таахаяа,
Олзо бидэрээшэн боложо
Ошожо Голландида һурааша.
Бадарган солгёон, энхэрүүшье,
Баатар зоригто Петр хаан —
России хойто булангые
Омог хэрэм болгохоёо,
Шведүүдэй добтолдог
Шэбээ үүдыень хаахаяа,
Шэбхэдэжэ бүхэлхэеэ,
Түүхэтэ тэрэ үедэ
Түрүү байһан Европо уруу
Һаруул сонхо гаргахаяа
Һаргама шамайе бодхоогоо һэн!
Анха урда сагта,
Аяар тиихэ үедэ,
Дэлгүүр Петербург нэрэтэй,
Дэлхэйе гайхуулан алдаршааш!
Олоной дурые дуудадаг,
Омог минии Ленинград!
Хамаг олон эрдэмые
Хамтаруулжа бэедээ даагааша,
Хими, словестность, механика,
Хилэгүй гүнзэгы астрономи,
Дойбод зураг — мозайкатайнь
Дорюун электричество,
поэзитэйнь,
Гансахан бэеэрээ шудалһандаа
Гадаадын олон хүнүүдтэ,
«Эрдэмтэй арбаад Ломоносовууд
Энээхэн Россида бии» — гэгдэн,
Ородой Университет, — Академи
Одоо тиихэдэ байгуулһан.
Соёл эрдэмэй суранза —
Соло габьяата Ломоносов,
Шадабари, ухаа, зоригоороо
Шамайе тиихэдэ суурхуулаал,
Шинии магтаал бэшүүлээл!
Түүхээрээ баян Петербург, —
Түрэл манай Ленинград!
Олоной дуры дуудадаг
Омог манай Ленинград!
Арюун сэбэрхэн Татьянын
Абгань боложо мандаһан,
Алдар, бэлиг үндэртэй
Александр Пушкин, Рылеев,
Һаруул ухаата Грибоедов,
Һанаанда хатаһан Гоголь,
Аялга хүгжэмшэ Глинкэ,
Алдар солото изагууртаниие
Ангууд болгоһон баснитай
Аали тобир Крылов —
Декабристнарай алтан түүдэгэй
Дэлхэйе толотуулһан үедэ,
Арюун байшан, гэрнүүд соош,
Ажал габьягаа байгуулаал!
Энээхэн сагые дүтэлүүлһэн,
Эрдэм, культурын гуламта,
Ухаа эрмэлзэл дүлэтүүлһэн
Уран, баян Петроград!
Урданһаа түүхэтэй —
Ленинград!
Хатуу дарлалтые гааруулжа
Капиталиэмын үеын ерэхэдэ,
Захагүй олон фабрика,
Заводууд Россие бүрхөөжэ,
Шороб утаанай тунажа,
Шоно хуулиин һүжэрхэдэ,
Хүндэ хүшэр дарлалта
Хүдэлмэришэ ангине зобоожо,
Олон түмэнэй сухалай
Орьёлон бусалһан хаһа соо —
Холые хараһан багша Ленин
Коммунис партияа байгуулжа,
Россин баатар хүдэлмэришэд
Омог хүсэеэ харуулаа һэн.
Түүхэтэ «Аврорын» сахилгаан
Түбиие һэрюулэн зэдэлээ һэн.
Уужам, Сүлөө, Жаргалай
Улаан тугууд мандаа һэн.
Олон түмэн арадуудта
Одониинь боложо яларһан,
Хүнэй сэдьхэл дулаасуулһан
Хүсэтэ баатар Ленинград!
Совет ороной бэхижэһэн
Солотой, амжалтатай
һарануудта,
Түрэл арадай туйлаһан
Түрүүшын табан жэлнүүдтэ,
Манай Буряад Автономиин
Малша, таряаша хүбүүдүүд
Эрдэмэй харгы дамжахаяа,
Эрхим хүнүүд болохоёо
Эдир зүрхөөр дуудуулан,
Эрэлхэг Ленинградаа мордоо
һэн,
Нэлэнхы Совет оронойнгоо
Нэгэ бүлэ арадуудай,
Ухаа һонортой хүүгэдэй
Уран бэлигые дэлгээгээлши!
Баян Совет гүрэнэй,
Баатар столица Москвагай,
Ахань боложо мандаһан
Алдар ехэтэ Ленинград!
Галзуу шуһата гитлертэн
Галаар шамайе бүһэлбэшье,
Үлэсхэлэн ядаралаар тамалжа,
Үхэл үбшөөр һүрдөөбэшье,
Үндэр түүхэтэ Ленинград,
Үнинэй баатарлиг шамайе
Үгы хэжэ шадаагүй!
Хоротой харатай дайсадаа,
Хорин жэлэй саанахана
Холо хаяжа тарайлгаад,
Анханайхиһаа бүри һайханаар,
Ажа һуунаш, Ленинград!
Арадуудай хуулита омогорхол,
Агууехэ Ленинград.
Алууриша фашизмын
асараашадал
Аюул дахяад үзэхэгүйш!
Совет хүсэтэ Эхэ оронойш,
Сохом найдалтай сэрэгшэд
Баатар һүртэ шамайгаа
Батаар сахижа байнал даа!
Олоной дурые дуудадаг,
Омог минии Ленинград!
Хонгор баян Эхэ оронойм
Хоёрдохи һайхан столица!

Ленинград хүреэлэлгын үедэ. Невскэ проспектые артиллереэр буудалгын үе.
АПН-эй фото.

Эхин комитедүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ

Чисаанын совхозой хүдэлмэришэдэй профсоюзай конференци һаяхан болобо.

Чисаана тосхоной хүдөөгэй клубта Хүлхисөөн, Загустай, Булаг, Үлзытэ, Михайловка, Могсохон нютагуудай малшад, хонишод болон механизаторнуудай түлөөлэгшэд сугларжа, жэл соо бүтээһэн ажал хүдэлмэри, амжалта болон дутуу дунданууд тухайдаа хэлсээд, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлоо.

Тус совхоз үнгэрһэн жэлдэ гүрэндөө мяха, һоһо, орооһо таряа тушааха түсэбөө дүүргээ. Энэ хадаа профсоюзуудай гэшүүдэй: малшадай, механизаторнуудай һайн ажалай үрэ дүн болоно.

Гэхэтэй хамта мал ажалай хүндэ хүдэлмэри хүсэд оньһожоруулагданагүй, газар тарялaнда агротехникын эрилтэнүүд хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй, мүн эрдэм ухаан болон түрүү дүй дуршалэй туйлалтанууд ажахын һалбаринуудта биратайгаар нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Жамбаловай тоосоото элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн боложо, ажалай эмхидхэл, түлөөһэн, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй ажал, харюусалга, эхин комитедэй үүргэ дээшэлүүлхэ, һайжаруулха тухай шүүмжэлэл, һанамжанууд оруулагдаа.

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ, ТҮЛӨӨҺЭ ГУРИМШУУЛХА

Хорёод жэлдэ һубай мал хараһан хүдэлмэришэн, конференциин делегат Найдан Хонихоев һубай мал харууһалагшадай ажалай түлөөһэ һайжаруулха тухай һанамжаа хэлээ.

— Һубай мал хараха ажалай нормо, сэн болон түлөөһэн жэлдээ долоо дахин гэхээр хубилжа байдаг. Уһа зөөжэ уулгаха, үбһэеэ зөөжэ асарха гэхэ мэтэ хүдэлмэри ямаршье түлөөһэгүй — миинитэ болонхой. Ноёдһоо асуухада, шэгнүүр болон толгой тооложо, сэндэһэн түлөөһэндэ ороо гэдэг. Һубай малай харууһан намартаа, үбэлдөө илангаяа хүндэ болодог. Ушар иимэһээ энэ ажалай түлөөһэ гуримшуулжа, тогтомол болгохо шухала гээд тэрэ дурадхаа.

Гахай харадаг хүдэлмэришэн П. Б. Нестеров гахайн мяха хямда сэнтэйгээр абадаг болохо, тэрэниие усхэбэрилхэ, шахаха асуудалда совхозоорхиной хайша хэрэгээр хандадаг байһан тухай хэлээ.

— Элһэ шоройгоор хүдхалдаһан орооһо тарянай зүйлһөө бэшэ юумэ гахайда үгтэнэгүй. Энээнһээ боложо гахайн поршоонхо үбшэлнэ, олоороо гарзална. Мүн ганса орооһо таряагаар, хүсэд буйлуулангүй шахахада, гахайн мяхан үнэтэй болоно,— гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

— Гурбадахи фермын эрхилэгшэ Д. Н. Александров ажалай эмхидхэл һайжаруулгада дирекци, рабочком мүртэй туһалнагүй, рабочкомой түрүүлэгшэ Б. Х. Жамбалов фермэ, отара болон түүртэнүүдээр тон үсөө ябана гээд шүүмжэлбэ.

Конференциин делегат С. С. Пятенко тэжээл бэлэдхэлгын үедэхи ажалай түлөөһэн бага, урмагүй байгаа, энээниие заһаха шухала гээд һануулба.

Таряа хадаһан комбайнернуудай ажалай түлөөһэ хуряалгын шанартай холбоодуулан бүхы сохиһон орооһонһоонь дулдыуулжа үгэхэ шухала гэжэ агроном Х. Х. Ундонов дурадхаба.

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ХАРЮУСАЛГА

Совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд мал ажал хүгжөөхэ, малай үүлтэр һайжаруулжа тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар биратай юумэ хэнэгүй.

Ажал эмхидхэлгээр (жэшээнь, искусственна һү, тэжээл буйлуулха, хэды шэнээн эдюулхэ, нарай тугал түлжүүлхэ талаар тодорхой һонор заабари үгэжэ, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын орондо ябууд машинаар гүйлтэлдөөд ябашадаг заншалтай.

Совхозой главна зоотехник П. И. Байнов, главна ветеринарна врач Б. М. Жамсуевай иимэрхүүгээр ажалладаг тухай конференциин делегат Кожемякин болон бусад шангаар шүүмжэлээ.

Тоһолиг һүтэй шэнэ хашараг, гунжан үнеэдые һүрэг cooһoo илгажа, тусхай гүүртэ эмхидхэхын орондо үнеэдээ хоёр хүнэг соо һаагты, һүүлшын эбилгэдэһэ ондоо хүнэг соо һаагты гэжэ һаалишадые бааладаг байгаа.

Тиимэһээ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй үүргэ харюусалгые дээшэлүүлхэ, малшадай дунда эмхидхэхы хүдэлмэри үдэр бүри ябуулха уялгатай гэжэ конференциин делегадууд тэмдэглэбэ.

ЭХИН КОМИТЕДҮҮДЭЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

Конференциин делегадууд Ж. Бадмаев, Б. М. Жамсуев, Ц. Ж. Базаржапов гэгшэд хүдэлмэришэдэй, илангаяа эхин комитедүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха дурадхалнуудые оруулаа.

Эндэхи эхин (7) комитедүүдэй ажал ябуулгада совхозой хүдэлмэришэдэй комитет багаар туһалдаг байна. Ажал эмхидхэхэ, хүнүүдые ажалда абаха, ажалһаань сүлөөлхэ хэрэгтэ эхин комитедэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ, хүдэлмэришэдэй культурно-ажаһуудалай эрилтэ хангалгада, олониитын эмхинүүдэй (нүхэдэй сүүд, арадай дружина, эхэнэрэй совет, спортын бүлгэм гэхэ мэтын) хүдэлмэри ударидаха, һайжаруулгада эхин комитедүүдэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ шухала гэжэ делегадууд хэлээ.

Ж. БАДМАЕВ.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ГОРОДНАЙ БҮРИ ГОЁЛ БОЛОДОГ ҺАЙ!

Ниислэл хото Улаан-Үдэмнай бүри гоё һайхан байдаг һай гэжэ хүн бүхэн хүсэнэ ёһотой. Ногоон сэсэрлигээр бүрхөөгдэһэн үйлсэ, гудамжаар ябахада ямар зохид гээшэб! Магазин, гэрнүүдэй улаан, ногоон гаршагууд, ялагар гэрэл, үнгэ татаһан туяанууд. Теэд манай городто арайл тиимэ болоодүй.

Һүүлэй үедэ гэрнүүд яһала һайн түхэлтэйгөөр баригдадаг болоһоншье һаа, мүнөө сагай эрилтэдэ үшөөл дүүрэн хүрэнэгүй гээшэ ха. Магазинуудай гаршагууд бүрүүл, хүсэд гэрэлтүүлэгдэнэгүй. Миил 2—3 үзэг гэрэлтээд, бэшэ юушье харагданагүй.

Ажаһуудалай уран һайханай совет гэдэг городтомнай үгы. Тиимэһээ уран гоё гаршагууд бүтээгдэнэгүй ха юм.

Автобус трамвайн тогтодог газарнуудта газетэ, журнал худалдадаг болоо һаа, ехэ һайн һэн. Кондуктор, жолоошод энэ хэрэгые амжалтатайгаар бүтээжэ шадаха ха юм.

Т. Конорева.

ШЭНЭ БАЙРАДА ОРООД...

Үдын урда бэеын, Октябрьска райондо һая болотор хооһон тала байгша һэн. Харин мүнөө харагты, Терешковатай нэрэмжэтэ үйлсөөр республиканска больница, телецентр, хэды олон гэрнүүд болоо гээшэб!

Теэд зарим барилгашадай ханалтагүйгөөр хандаһанһаа боложо, энэ үйлсын 36-дахи гэртэ хүйтэн, уһан үгы байна. Эндэхи магазинда шэлтэй һүн бута хүрэшөө. Январиин 17-ной үдэр дээрэһээ уһан адхаржа, бүхы ханануудынь сэбдэг болоод, гэрые тойрон елүүр мүльһэн тогтошонхой.

Э. Кочурова.

Түрэл орон доторнай

БҮЛЫН ГУРБАН «КОСМОНАВТ»

ЭЛИСТЭ, (ТАСС-ай корр.). Элистын автоажахын жолоошон Тавку Сангаджи-Гаряевич Нинкаевай бүлынхид ехэ баяртай. Тиигэншьегүй яахаб—тэрэнэй һамган Басанг Цебековна гурбан хүбүүтэй болоо ха юм.

Совет космонавтнуудай хүндэлэлдэ тэдэ хүбүүдтээ Юрий, Герман, Андриян гэжэ нэрэ түрэлхидынь үгөө.

Суута космонавтнуудай нэрэтэй болоһон үхибүүд ямаршьегүй томо боложо байна.

Үхибүүдэй эхэ, эсэгэнь нялха Нинкаевуудай нэрэһээ тала дайдаар тэнюун баян Хальмаг хизаарай ниислэл хотодо айлшаар ерэхыень суута космонавтнуудые уриһан байха юм.

МЯНГАН ЖЭЛТЭЙ ЧИНАРА МОДОН

ТЕРМЕЗ, (ТАСС-ай корр.). Ташкентһээ Термез ороһон харгын хажууда сэл сэбэрхэн уһаар сэлмэлзээжэ байһан горхоной эрьедэ чинара модон ургажа байһан. Аяар мянган жэлэй туршада тэрэ модон ургажа байдаг.

Таһалга шэнги нэнхыһэн энэ модоной хүнды соо ширээ, стол, шкаф, стулнуудые багтаажархихаар. Хэмжээгээрээ үүдэнһээ дутахагүй нүхөөрнь энэ хүнды руу орожо болохо.

Долоон хүнэй гараа барилсаад хүрэхэгүй энэ гайхалта модон тухай олон тоото домогууд арадай дунда таранхай. Узбекистанда Совет засагай тогтожо байха үедэ Улаан Армиин бүлэг сэрэгшэд модоной набшаһануудсоо бэеэ хоргодуулан, дайсанай томо отрядые бута сохиһон түүхэтэй. Граждан дайнай һүүлээр дутын кишлагта үшөө һургуулиин нээгдээгүй байхада, модоной чинара хүнды соо бэшэг мэдэхэгүй зонуудые һургадаг байһан юм гэжэ үбгэд, хүгшэд хөөрэдэг.

БАЙГАЛ ШАДАРХИ НЮТАГУУДАЙ ГЕОГРАФИ ҺУРАГШАД ШЭНЖЭЛНЭ

ШЭТЭ. (ТАСС-ай корр.). «Байгал шадар оршодог нютагуудай байгаали үзэсхэлэн һайхан, гоё юм даа. Кавказай хаданууд, Нилэй голнууд, мүн Звенигородско уезд, Донойшье нэмжымэ үргэн талануудые эндэ олохот» — гэжэ А. П. Чехов Сахалин ошохо замдаа түрэлхидтөө бэшээ һэн. Нээрээшье, гайхамшагта гоё һайхан газарнуудые, элдэб янзын ургамал, ангуудые байгаали зорюута эндэ суглуулжархиһан мэтэ.

Шэтын багшанарай институдай кафедрые даагша, профессор А. И. Климов «Шэтын областиин географи» гэһэн ном соогоо байгаалиин иимэ өөрсэ янзын байдал тухай хөөрэжэ үгэнэ. Һуралсалай жэлэй һүүлшын хахадта долоодохи, наймадахи классай һурагшад энэ номоор түрэл хизаарайнгаа үзэсхэлэн һайхан байгаалитай танилсаха юм.

АНГУУШАДАЙ БАЯН ОЛЗО

ЛЕНИНОГОРСК, (ТАСС-ай корр). Шэмэрүүхэн һалхин шэхэ шэмхэлнэ. Тайга соо шэн балай. Үе үе болоод лэ тоншуулай түнхинэхэ, хөөрхэн хэрмэнэй хуша модоной оройһоо саһа бушхуулан дүүлихэнь харагдана. Алтайн хизаарай суута ангуушан Николай Грузинов хусааша нохойтоёо модоной хоорондуур сана углаахай урагшаа дабшана. Тэрэ саһан дээгүүр иишэ тиишээ эреэлһэн булганай мүр мүшхэн ябана. Мүнөөдэр ехэл олзотой үдэр байгаа: хоёр булган баригдаа. Энэ жэлдэ суута ангуушан 30 булганай арһатай болоо.

Лениногорскын олзоборилгошод энэ жэлдэ 344 булга, гурба мянга шахуу хэрмэ, хэдэн зуугаад һолонго, бүдүүн хүзүү, 60 гаран үнэгэнэй үнэтэ арһа гүрэндөө тушаагаа.

БАРАЙ МҮР МҮШХЭН...

Эрэлхэг зүрхэтэй баатарнууд, зүргэ бүхэниие сээжээр мэдэдэг үнинэй ангуушад лэ Тянь-Шаниин буурал хадануудта үбэлэй сагта гарахаяа зүрхэлдэг. Орьёл уулын эгээл мяхаша амитан — хадын сагаан барасуудые эмээллэгшэ Иссык-Куль шадарай суута ангуушан Асанбай Болотов тэдэнэй нэгэниинь болоно.

Мүнөөшье энэ ангуушан арьяатанай халуун мүрөөр мүшхэжэ ябана. Гүнзэгы саһан доро занга табяад, гурбан үдэрэй үнгэрхэдэ тэрэнээ эрьежэ ерэхэдэнь, томо гэгшын барас зангадань орошоод байба.

Хойто хүлөөрөө хабхаанда бажуулгашаһан энэ арьяатан хүниие харамсаараа, амаа ангайлган, хурса һоёонуудаа жэбжэгэнүүлэн, һүртэй шангаар хэрхирнэ. Энээнһээ болохо юумэ үзэһэн ангуушан, аалиханаар анда дүтэлэн, ама руунь гэшүүһэтэй модо түлхижэрхёод, амандань тусхай хушуубша углажа, һабарыень һураар барижа уяжархина.

Айхабтар мэхэтэй, һэргэг арьяатаниие түбһэн хүн алажа шадахагүй, амидыгаар барихань бүришье гайтай. Харин ангуушан Асанбай Болотов дүшэн жэлэй туршада барасуудые агнадаг тула энэ ангай абари зан тон һайнаар мэдэдэг болонхой. Баригдаһан энэ арьяатан гушадахинь юм.

Н. Осипов, К. Толсокуланов,
ТАСС-ай корр.

г. Фрунзе.

Кубада соёл гэгээрэл бадарна

Революциин урда тээ Гавана хото Америкын баяшуул—янкануудай хүхидэг сэнтэдэг газар байһан. Тэндэ шуналта наадануудай болодог гэрнүүд, архидалгын газарнууд, тоо томшогүй олон һүниин клубууд бии байгаа... Мүнгэ ехэтэй зузаан хармаантанай дуран соогоо сэнгээбди гэжэ аашалхын тулада, һалихай һамуу ябадалай «гэтээрэл» дэлгэржэ байдаг һэн.

Кубын искусство гээшэ өөдөө дэгжэхээ болёод байба. Тон үсөөхэн тооной ёһото гэгшын артистнуудай наада гаргаха газар олдодоггүй, мүн уран зохёолшодой өөһэдынгөө бэшэһэн зохёолнуудые хэблүүлхэ аргагүй байһан. Оюун бэлигтэ уран зураашад болон скульпторнууд, илангаяа залуушуул, өөһэдынгөө бэлиг шадабари гаргажа ажаллаха аргагүй дээрэһээ, ехэнхидээ үлдэжэ ядаржа ябадаг бэлэй.

Кубын кинотеатрнуудта зэрлиг муухайгаар аашалан ябагшадые харуулдаг байгаа. Ехээр тараагдаһан гансал уран зохёолынь гэхэдэ, өөдэгүй ахир номуудые гаргадаг, хэтэрхэдээ һэнгэргүй эшэгүүритэ муухай юумэ хэблэн тараадаг байна.

Урданай байдалай хойшолон үнэхөөрөө хүндэ хүшэр байшоо. Зүгөөр, Кубада болоһон хубисхал тэндэхи национальна соёл болбосролой түргэнөөр урган мандажа дэлгэрхэ ябадал үүсхэһэн байна.

Түбхын түрүүндэ эрдэмдэ һураха тухай тобшоор хэлэхэ хэрэгтэй. Тэрэмнай орон доторoo боложо байгаа соёлой хубисхалай үндэһэ һууринь болоно ха юм. Урдань дүрбэнэй нэгэ хубиһаа үлүүнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан Куба мүнөө Латиин Америкэ доторoo эгээл түрүүлэн хүжэ үргэлжэдөө ном бэшэгтэ һуража шадаа. Ажалша зоной 100 мянган үхибүүд университедтэ, техникумдэ, һургуулида һуража стипенди абадаг болоо. Революциин урда тээхи 1958 онойхитой сасуулхада, арадай хэрэглэмжэдэ мүнгэ зөөри һомололго 4 дахин нэмэбэ.

Искусствын бүхы һалаанууд түргэнөөр хүгжэжэ захалаа. Тиихэдээ улам бүри арадай шэнжэ шанартай боложо байнхай.

Революциин һүүлээр Гаванада нютаг нютагай зан байдал болон арадай аман зохёол шэнжэлхэ институт байгуулагдаа һэн. Тэрэнь мүнөө национальна соёл гэгээрэлэй урган мандаха хэрэгтэ ехээр туһална. Нэгэ иимэ жэшээ хараад үзэебди. Тус институдай хүдэлмэрилэгшэд национальна аман зохёолой ансамбль бии болгоходо сэхэ хабаадалсаа. Тэдэнэр арадай дуушадһаа дуунуудые бэшэжэ абаа. Мүн арадай хатар, тэрэ тоодо негрнүүдэй хатар наадажа шадаха хүнүүдые бэдэржэ олобо.

Нэгэтэ болоһон гайхамшагта концертдэ байлсаа һэм. Гаванын томохон театр соо Кубын негрнүүдэй арадай дуунуудые дуулаһан, хатар наада харуулһан байгаа. Тэндэ байлсаһан хүн зон энээниие һайшаажа, нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Тус институт мүнөө сагай баледэй туршалгын ансамбль гэдэг нүгөөдэ шэнэ коллектившье туһалһан байха. Тиигээд тэрэнь арадай хатар наада найруулаад, һүрхэй һайн программа зохёожо табяа. Зүгөөр, Кубада арадай аман зохёолһоо үндэһэлһэн искусство дэлгэрээд лэ дүүрэнэ бэшэ. Жэшээнь, Гаванада мүнөө баледэй национальна театр нээгдэнхэй. Тэрэ театр Советскэ Союзда ерээд ошоһон байха.

—Манай Кубада ёһото гэгшын театр бии боложо, одоошье тиимэ театрта хүдэлдэг болоһондоо баяртайб,—гэжэ Кубын мэдээжэ балерина Мения Мартинес хэлээ һэн.

Гаванада классическа баледэй һургуули нээгдээ. Мүн ондоошье городуудта тиимэ һургуулинууд бии болонхой.

Миил 1962 оной июльһээ 1963 оной июль хүрэтэрхи хугасаа соо мүн лэ хубисхалай һүүлээр бии болгогдоһон Кубын национальна номой хэблэл дэлхэйн литературын классигуудай, хилын саанахи мүнөө сагай уран зохёолшодой, мүн Кубын уран зохёолшодой бэшэһэн 900-гаад ном хэблэжэ гаргаба. Тиибэ ябабашье һаа, ном дэбтэр үшөөл дутамаг байһаар. Юундэб гэхэдэ, хүн зон ном һудар ехээр һонирходог болонхой.

Мүнөө үеын Гаванын ажабайдалые һүниин клубуудай болон архидалгын газарнуудай олон үнгын гэрэлтэ сонoсхолнууд харуулна бэшэ, харин шэнэ ажабайдалай наран тэндэ урган мандажа гараа.

В. Машкин,
АПН-эй корреспондент.
Гавана.

Кубын түргэнөөр хүгжэжэ байһан экономикодо мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэд олоор хэрэгтэй болоно. Сантьяго-де-Кубаһаа холо бэшэ оршодог Эль-Кристдэ горнорудна һуралсалай комбинат байгуулагдаад, тэрээндэ В. И. Ленинэй нэрэ олгогдоо. Эндэ 275 хүн һурадаг. Тэдэнэр нүүрһэ малтагшадай, үрэмдэлгын машинануудай операторнуудай, электригүүдэй, токарьнуудай болон бусад мэргэжэл шудална. Зураг дээрэ: совет мэргэжэлтэ В. Г. Ильюшин фрезеровщик болохо Хоакин Кальсадые һургажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Ороной сөөрэмүүд загаһаар баян

МОСКВА, (ТАСС-ай корр.). Жэл бүри хэдэн зуугаад мянган центнер һалбарга, хэлтэгэнэ болон бусад үнэтэй загаһануудые ороной сөөрэмүүдһээ нэмэжэ барихада болохо юм гээд эрдэмтэд тоолоһон байна.

— Советскэ Союзай газар дээрэ 350 мянган нуур бии,— гэжэ СССР-эй совнархозой дэргэдэхи загаһанай ажахын Гүрэнэй комитедэйхид ТАСС-ай корреспондентдэ дуулгаба.

Тэрэнэй талмайнь 25 миллион гектар газар эзэлдэг! Хэрбээ гол мүрэн, нуур нуурмаг, сөөрэм сунхэрнүүдэй баялигые эзэн ёһоор хэрэглээ һаа, жэл соо гектар бүхэнһөө 15—25, зарим газар 40 шахуу центнер загаһа барижа болохо.

Москвагай областиин түрүү ажахынууд иимэ хэмжээнэй загаһа мүнөө үедэ баридаг болонхой.

Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор, орон доторнай загаһа үсхэбэрилгын 44 завод баригдаха. Эндэнь 420 миллиард хүрэтэр хилмэ, лосось болон сагаан загаһанай жараахайнууд үсхэбэрилэгдэхөөр хараалагдана. Мүн жэжэ загаһануудай 6 миллиард гаран жараахайнууд тэжээгдэхэ. Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй турша соо 50 миллион элдэб янзын жараахай, 90 миллион түрьһэн ороной сөөрэмүүдтэ табигдаа.

РЕПОРТАЖ

Хубсаһа оюулха һаа, эндэ захигты

Боро брезент бүхээгтэй машина Зэдын уужам талаар табилуулна. Харгын ялхи яматай, хотолмо годирхойшье һаа, машинаяа шамдамараар жолоодоно. Хайшаашьеб яарана.

Бүхээгэйнь хажуу тээ «Бытовое обслуживание» гэһэн үгэнүүд аржына. Жолоошон Алексей Рыбаков машинаяа байлгаба.

—Хаана ошохотнайб?

—«Октябрьский» совхозой 3-дахи фермэ, Ёнхор ошохомнай—гэһэн харюу дуулдана.

Ёнхор нютаг ерэгдэбэ. Үйлсэ гудамжаар машинын үнгэрхэдэ, хүн зон яаралтай дүтэлнэ. «Оёдолшод ерээ, оёдолшод ерээ». «Би плати оюулха һэм», «Бишье костюмда һанаатайб» гэһэн үгэнүүдые дуулнабди.

Ториин промкомбинат ажалшадые ажаһуудалай хэрэгсэлэй талаар һайнаар хангахын түлөө иимэ нүүдэлэй машина эмхидхэжэ, оёдолшон-мастер Александра Сизовае даагшаарнь томилһон юм.

...Хониной отара. 30-аад жэлдэ хонишоноор ажаллаһан Цүнжэд Ринчиновагай гэртэ оёдолшон Сизова ороно.

— Цүнжэд абгай, дуратай бүд урдатнай. Ямар хубсаһа оюулха дуратайбта?

—Үгы, юрэдөө, энэмни яаһан һайн юм гээшэб? Гэртэмни ерээд, хубсаһа оёхо гэжэ байхадаа,— гээд Цүнжэд абгай баясана. Үгы, энэм хэзээ бэлэн болохо юм?

— Мүнөө бэеытнай хэмжээд орхихоб. Арба хоноод байхада хубсаһан бэлэн болохо.

—Зай, тиибэл плати юбкэ хоёрые оюулхам—гээд, Цүнжэд абгай баярлана.

Ёнхор тосхон дээрэ машина яһала үни болобо. Эндэ олон хүнүүд хубсаһа захяа, шэнэ моодоор оюулха дуратайшуулшье олон байба. «Юун гэһэн һайн болоо гээшэб даа, эндэмнай оёдолой мастерскойн үгышье һаа, гэртэмнай ерэжэ, бэедэмнай тааруу хубсаһа оёжо үгэхэ. Магазинай хубсаһан хэдышье һайн һаа, заримдаа бэедэш таарахагүй байдаг» гэжэ хүнүүд хоорондоо хөөрэлдэнэ.

— Болоо. Болоо. Энэш бэрхэхэн басаган ха.

— Зоя Даргеева, Нина Котова гэгшэдтэ хубсаһа асараа. Һайн таарана.

— Арба хоноод байхада шиниишье хубсаһан бэлэн болоод ерэхэ.

Иимэ хөөрэлдөө шагнажа байхада тон һайн байна. Нээрээшье оёдолшон Александра Сизова оролдосотой бэрхэ, саг соонь захилнуудые дүүргэнэ, хубсаһа оёхо түсэбөө һара бүхэндэ үлүүлдэг. Александра 1963 ондо Улаан-Үдын профессионально-техническэ училищи дүүргээ. Энээнэй урда тээ Ториин комбинадта эсхэлгын цехтэ ажаллагша һэн. Мүнөө эдэнэр тусхай график табяад, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүд малшадай бригаданууд дээгүүр ябадаг юм.

— Мүнөө хаана ошохотнайб,— гэжэ оёдолшон Сизоваһаа асуухада:

— Цагаан Усан... Тиигээд һүүлдэнь Дэбээн ошохобди — гэжэ тэрэ харюусаба.

...Машина хүнгэхэнөөр байраһаа хүдэлнэ. Саашаа олон хонишод, малшадта тэрэ яарана.

Зураг дээрэ: 1. Александра Сизова хүдэлмэридөө. 2. Жолоошон Алексей Рыбаков.

С. Балдуев.
фотонь авторай.

АРХИИН АЛМАЙГААР...

Харгыда болоһон нэгэ аягүй ушарал тухай

...Гэгээн сагаан үдэр һэн. Тиимэ даа, эгээл 12 час боложо байгаа бэлэй. «Улаан-Үдэ—Тээгдэ—Үльдэргэ» гэһэн гаршаг баруун хабһандаа шагтагалһан, дотороо арбаад хүниие аятайгаар һуулгаһан «ПАЗ» түхэлэй автобус Хасууртайн деревниин үйлсын дундуур Хори орохоор шэглэн, яаруухан бүмбэлзэнэ.

Автобусой байдаг газар гэһэн тэмдэгтэй столбын дэргэдэ машинын зогсоодхиходо, хүндэшэг бэетэй болоһон, нилээд пүлхыһэн аад, манатаһан нюдэтэй, оодон хара хүдэһэн дэгэлтэй эрэ хүн нилээд абиртанхай, үүдэндэ хүндэлдэһөөр орожо, бахана барин зогсоно.

—Хаана хүрэтэрбта, бэшэ хүн үгы гү,—гээд, жолоошо тэрэнһээ асууба.

—Подожди, нэгэ бага хүлеэ, үшөө нэгэ хүн бии, тэрэ ерэжэ ябана.

Нээрээшье, тэрэ сельмагай тэндэ байһан бүлэг хүнүүдэй нэгэниинь (портфель һугабшалһан, ноён лэ хүн хаш) автобус тээшэ гүйбалзан жороолжо оробо.

Уданшьегүй елбэгэр хара урбуулга арһан малгайтай, хүрин пальтотой, нюдэндөө шэлтэй, хүрин портфель зүүн һугадаа хабшуулһан хүн орожо ерэбэл даа. Орон сасуу «биб» гэһэн маяг үзүүлһэншэг боложо, унзад хоолой хашан, бадарган шангаар сад-няд дуугаржа байгаад, Хори хүрэтэр хоёр биледэй мүнгэ шофертой тоосоно. Тиихэ мүртөө хүл дээрээ тогтожо ядана, гухигад гэн урагшаа найгаадшье абана.

Автобус соо һуугаашад тухайлаа юумэ ааб даа. Харгыда даарахагүйе хүсэжэ, нэжээдые лаб баринхайл хаш эдэ залуу хүбүүд гэжэ доро дороо бодоһоншье байха.

—Ши юундэ аяар хойно һуугаабши, мөөр дээрэ һууха гэжэ яаха юм. Бишни автобус соо нилээд лэ һэжэрүүлһэн хүм, мэдэжэ ябанаа. Урагшаа, эндэ һууя,—гээд, урид ерэгшэ нүхэртөө портфельтэ хүмнай хоолойгоо бүришье хашан зандарна, захирна.

Автобусшье урагшаа дабшажа, үнөөхи Хасууртайда харгын хани бологшоднай өөһэд хоорондоо шангаа шантаар элдэб һониноо андалдажа оробо. Машина соо үбгэд, хүгшэдшье, залуу басагадшье бии даа. Юрэдөө, бүгэдөөрэн түни, түб янзын хүнүүд. Зүгөөр эдэ хоёрнай нэжээдыешье даранхай бэшэл хаш, нилээд халамгай, бусад хүнүүдһээ бүри гайханашьегүй. Аманда орохысоо дуугаралсана. Ород, буряадаар бэлин шэбшэг үгэ оруулсажа байгаад, хэнииешьеб «ёһоор хүбүүн даа» гэжэ байгаад магтана.

—Таанад амаа татад гыт, ойлгод гэжэ дуугаралсыт. Яана гээшэбта, ёһо мэдэхэ хүнүүд аад,—гээд, арадань һууһан нэгэ залуу ород хүжа үгэнэгүй. Хэлээ эрьелд... ядан, зэрэн татажа байгаад, ... табые үтүүлнэ, бэедээ халда... ехэл ядана.

...Илдэһтэр лэ Үдын дабаа... багдаба. Баруун Хасууртай ү... Шэтын трактаар табилуулжа, У... хүрэбэбди. Автобусой зуг т... байшахада, үнөөхи оодон дэгэ... гэнтэ «нойрһоо» һэриһэншэг ... жо, үндэлзэнэ, өөдэ уруугаа ... тороо харасагаана. Машин... урагшаа дахин дабшаба.

—Эй, нүхэр хаанабибди? У... гү, бууя, эндэ нэгэ айлда хү... Давай, давай,—гэжэ байжа, н...

бүүн ехэл урмаа хухарангяар тэдэндэ хандана.

—Бү шиигана, хэн гээшэбши? Шамда юуштэб, аниргүй һуу!—гэжэ байгаад, нюдэндөө шэлтэнь тэрэ хүндэ хүлзэн татана.

—Хүсэд ёһоор танилиньс бэшэ аад, хүниие абаһаар «ши» гэжэ орохотнай аягүй байна. Бэеэ барид гыт. Хүдэлмэриин үдэр архи уужархёод, үйлсын дундуур найгажа, һурагшадтаа наада барюулжа ябахатнай ехэл найргүйл. Үшөө тэрэтнай багадаад, автобус соо яана гээшэбта?!—гээд, үнөөхи үндэр ород хүбүүмнай бүришье дураа гутангяар тэрэниие зэмэлнэ.

—Зай яахамнайб, хэлээл юумэ ааб даа. Нүхөөр, Хори, Ярууна-мнай... гээд дуугаа дуулалдаял даа,—гээд, намтай зэргэлжэ һууһан нүхэрэйм мүр альгадан, нэнгэнэ.

Энэ хөөрэлдөөнэй һамбаанда нүгөө шал һогтуунь бага дуурд гэхэ үедөө дэмырнэ, сонхын шэл шаагаад абана, урдань һууһан хүгшэнэй дэгэлэйнь заха зулгаана. Удаань нюдөө онилгон, ман тээшэ хаража, һалаабша табяад абана. Дахин мэдээгээ алдажа, шүлһөө һайран хурхирна. Хүрин пальтотын толгойнь бүрил манаршаба хаш, нюдэниинь зүндөө анилдан, нойртоо дарагдана. Портфельшье газарта «пяс» гээд унашаба.

—Эй даа, ёһотойл гахайнууд лэ гээшэ хат! Халагни,—гэжэ баһа нэгэн эдэнэй норсойлдошоод, нюһа уһа субан һуухынь харахадаа, урмаа хухарна, үзэн ядана.

Автобусой һэжэрээндэ нюдэндөө шэлтэнь мэдээ ороходол гэнэ. «Ши хэмши, хаана хүдэлнэш? Өөрын хүн аад, янаш иихэдээ, үлүү юумэ бү шашыш даа» гэжэ байгаад, минии хажуудахи нүхэртэ салшаад, һаладээ татажа бодхоогоод,—шо... машинаа байлга, буухамнай,—... үүдэн тээшэ «добтолбо».

Одоо даа, шашаг салшаа һог... шуулһаа сүлөөржэ, ан бүн гэбэ... Иигэжэ олоной дура гутааһан, ... үзүүлһэн аянайтнай ханинар ... юуд гээшэб гэжэ уншагшад һон... хохо ёһотой. Зүгөөр би өөрөө... тэдэниие танихагүй байгааб. Б... нүхэдни һайн таниха байшоол.

Портфельтэй, хоолой хашан бэ... хэдэг хүмнай, нээрээшье, ба... дээгүүр тушаалтай, эрдэмэй дэ... дээжэдэ хүртэһэн Гомбо Будзанаев... Будаев гээшэ гээд тодорхойл... Хасууртай тосхондохи найман ... лэй һургуулиин директор, КПСС... гэшүүнэй хүндэдэ хүртэһэн хүн.

—Нүгөөдэнь хэн гээшэб?

—Энэ, юрэдөө, Хориин тоһон... заводой технолог гэжэ лаб мэдэ... Нэрэ алдарынь хэн бэлэй даа ... нанагүйб,—гээд, намтай зэргэ... һууһан Хориин аймагай прокура... рын хүдэлмэрилэгшэ хэлээ һ... Зай, яахамнайб. Тоһоной завод... директорэй даабаритай албанай ... рэгээр аяншалжа ябаһан ехэ ... шаалта нюур ха юм даа. Н... обогынь эли болоно бэзэ.

Ургажа ябаа залуу үетэн... хүмүүжүүлхэ гол харюусалга... хэдэн арбаад багшанарые хүтэл... рилхэ уялгатай, һургуулиингаа ... рэгээр Хори мордоһон дирек... Будаев тиихэдэ ямар түхэлтэй ... риёо хүрөө һааб, хэдэн хоно... аяншалаа һааб, ямар юумэ бүт... гээ һааб? Энэ директорэй и... аягүй ааша олоной дунда гарга... тухайнь һураг зэрэб дуулдаагүй һ... ха гү гээд, Хориин аймгүйсэдком... гэгээрэлэй таһагые даагша нүү... Бадашкеевһээ асуултай боло... байна.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

Коммунизмын хурдан түргэн дабшалта

СССР-эй арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ЦСУ-гэй мэдээсэлые гадаадын оронуудай хэблэл үргэнөөр тайлбарилна. Совет экономикын асари ехэ амжалта туйлаһые олон газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд онсолон заана.

ПРАГА, «Руде право» газетэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ЦСУ-гэй мэдээсэлэй дэлгэрэнгы удха толилходоо, иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Советскэ Союзай промышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээн США-гай промышленна үйлэдбэриин 65 процентдэ хүрөө. Хүндэ болон хүнгэн промышленностиин олон янзын продукци бүтээн гаргалгаар Советскэ Союз Америкын Холбоото Штадуудые ахяад, дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлдэг болоо.

«Руде право», «Земедельскэ новины» болон бусад газетэнүүд совет ороной химиин индустриин хурдан түргэнөөр ургажа байһан тухай бэшэхэ зуураа, хими тон шухала удха шанартай гэжэ тоологдоно, тэрэниие хүгжөөхэ гээшэ бүхы совет арадай гол зорилгонь гэжэ бэшээ.

БЕРЛИН. ГДР-эй газетэнүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ЦСУ-гэй мэдээлэй гол тоонуудые толилхо зуураа, 1963 онэй арадай ажахын түсэб СССР-тэ үлүүлэн дүүргэгдээ, промышленна продукци 8,5 процентээр ургаа гээд онсолон тэмдэглэнэ. «Совет ороной арадай ажахы тон түргэнөөр дэбжэжэ байна» гээд «Нейес Дейчланд» газетэ бэшэнэ. Советскэ Союзай промышленность США-гайхиһаа түргэнөөр хүгжэнэ гээд «Дер морген» газетэ тэмдэглэнэ.

СОФИ. Үнгэрэгшэ жэлдэ СССР-эй арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай мэдээсэлые «Коммунизмын асари ехэ алхамууд», «Совет экономико хурдан түргэнөөр хүгжэнэ», «Долоон жэлэй дорюун алхам» гэһэн гаршагуудтайгаар Болгариин газетэнүүд эли газарнуудта толилоо. 1963 ондо Советскэ Союзда 80 миллион үлүүтэй тонно булад хайлуулагдаа, 412 миллиард киловатт час электрын элшэ хүсэн абтаа, 11 миллион хүн шэнэ байрануудта ороо гээд «Отечествен фронт» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

ХИЛЫН САДНАҺАА

Индиин арадта президент Радхакришнанай хандаһан бэшэг

ДЕЛИ, январиин 25. (ТАСС). Республикын үдэртэй дашарамдуулан, Индиин президент С. Радхакришнан Индиин арадта хандаа. «Манай хилэ шадар, мүн бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахые бидэнэр эдэ бүхы жэлнүүдэй турша соо эрмэлзэһэн байнабди. Энэ зорилгоор бидэнэр сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсадаггүй байнабди. Эб найрамдал хангаха бүхы онол арганүүдые бидэнэр урда мэтэ шууд хамгаалха хүсэлэнтэйбди» гээд бэшэбэ.

Мүн демократиие саашадань бэхижүүлхэ, нациингаа бата нэгэдэлтэй байха шухала байһые президент Радхакришнан тусгаар тэмдэглээ.

Министрнүүдэй Лондондохи сесси хаагдаба

ЛОНДОН, январиин 25. (ТАСС). Баруун Европын союзда хабаададаг оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй соведэй хоёр үдэрэй сесси үсэгэлдэр Лондондо хаагдаһан байна. Эндэ толилогдоһон коммюнике соо иигэжэ заагдана. Уласхоорондын мүнөөнэй байдалай асуудалнуудаар, тэрэ тоодо баруун болон зүүн оронуудай хоорондохи харилсаан тухай асуудалаар министрнүүд сессиин үедэ һанамжануудаа мэдэлсээ, тэрэшэлэн Баруун Европын экономическа асуудалнуудые зүбшөө.

Фидель КАСТРО: Советско-кубинска хани барисаан мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи болоо

ГАВАНА, январиин 25. (ТАСС). Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын премьер-министр Фидель Кастро Кубын радио болон телевиденеэр январиин 24-нэй үдэшэ үгэ хэлэжэ, Советскэ Союзда аяншалһан тухайгаа хөөрөө.

СССР-тэ Кубын Республикын саахар худалдаха тухай Москвада байхадамни баталагдаһан удаан болзоройн хэлсээн Кубын экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэ угаа ехэ удха шанартай гэжэ Кубын премьер-министр заагаа. Революциин илаһанһаа хойшо Кубада Советскэ Союзай үзүүлжэ байһан угаа ехэ туһаламжые тэрэ үндэрөөр сэгнээ.

Социалис оронуудай хоорондохи ажалай хубааралга хүн түрэлтэнэй үмэнэ угаа ехэ харааа зам нээжэ үгэнэ. Кубын саахар Советскэ Союзда худалдаха тухай хэлсээн энээндэ һайн жэшээ боложо үгэнэ гээд Фидель Кастро онсолон тэмдэглээ.

Фидель Кастро иигэжэ хэлээ. Кубын уласхоорондын байдал яһала һайн, советско-кубинска хани барисаан мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи болоо. Революционно Кубада совет ороной хүтэлбэрилэгшэдэй, хамагай түрүүндэ Н. С. Хрущевой үнэн зүрхэнһөө аха дүү ёһоор хандадаг байһанда тэрэ үндэр сэгнэлтэ үгөө, Кубын үмэнэ табигдаад байһан асуудалнуудые совет ороной хүтэлбэрилэгшэд гүнзэгыгөөр ойлгоно гээд тэмдэглээ.

Панамада һүүлэй үедэ болоһон ушарнууд тухай тогтоходоо, Фидель Кастро иигэжэ хэлээ. Куба энэ талаар ямар хараа бодол баримталнаб гэхэдэ, Панамын арадай тэмсэлые һанаа сэдьхэлэй талаар дэмжэхэ байна. Панамада туһалха гээшэ бүхы латиин америкынхидэй уялга болоно гээд тэрэ мэдүүлээ. Панамада экономическа туһаламжа үзүүлхэ фонд байгуулха тухай дурадхал премьер-министр оруулаа. Латиин Америкын бүхы оронууд энэ фондо хубитаяа оруулха зэргэтэй юм. Иимэ фонд США-гай туһаламжа гэдэгһээ дулдыданги бэшэ болохо арга Панамада олгохо һэн. Энэ дурадхалые Латиин Америкын бусад оронуудай зүбшөөгөөгүй һаань. Панамада шухала экономическа туһаламжа үзүүлхээр Куба бэлэн гээд Фидель Кастро хэлээ.

АНГЛИИН СЭРЭГҮҮД ТАНГАНЬИКАДА БУУЛГАГДАБА

ЛОНДОН, январиин 25. ТАСС-ай корр. Е. Егоров иигэжэ дамжуулна:

Танганьикын ниислэл Дар-эс-Саламда Англиин сэрэгүүд буужа эхилээ гэжэ Нацинуудай хани нэгэдэлэй болон колонинуудай хэрэгүүдые эрхилдэг министерство мүнөөдэр үглөөгүүр эртэ соносхоо. Мэдүүлгэ соо заагдаһанай ёһоор президент Джулиус Ньерере гэгшын гуйлтаар Англиин сэрэгүүд Танганьика эльгээгдээ.

«Буһалгаалжа ороһон сэрэгүүдые номгоруулжа», гурим тогтоохо хэрэгтэ сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ гуйлтатайгаар Англиин правительствада Ньерере хандаа гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Нэгэдэхи батальон дотор үймөөн боложо, солдадуудынь тэдэниие командалдаг Англиин офицернүүдые зайсуулха, салин нэмээхэ эрилтэ хэһэн байгаа.

Далайгаар зөөгдэдэг ябаган сэрэгүүдэй 45-дахи десантна отрядые, вертолёдуудые шэрэһэн Англиин «Кентавр» гэжэ авианосец Дар-эс-Саламда ерээ. Сэрэгэй ябуулга урагшатай байжа, Танганьикын армиин «казарманууд хиналта доро абтаа» гээд дурсагдаһан министерство оройшог болоһон хойно соносхоо.

Панамын правительствын харюу

НЬЮ-ЙОРК, январиин 25. (ТАСС). Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшын январиин 11-дэ эльгээһэн телеграммада Панамын гадаадын хэрэгүүдэй министр Галилео Солисой үгэһэн харюу үсэгэлдэр эндэ тунхаглагдаа. Панамын хүн зоной демонстрациин америкынхидэй буудаһантай дашарамдуулан Аюулгүйн Соведэй онсо яаралтай заседани болоһон юм. Тэрэнэй һүүлээр тус телеграмма Панамын болон США-гай правительствануудта эльгээгдэһэн байгаа. Буудалдаа болон шуһа адхаруулгые дары зогсоохыень, тэдэнэй мэдэл доро байһан зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ бэеэ барихаар нүлөө үзүүлхыень, энгэй хүн зониие хамгаалхыень США болон Панамые Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ гуйһан байгаа.

Панамын гадаадын хэрэгүүдэй министрэй харюу соо иигэжэ хэлэгдэнэ: саашанхи буһалгаа зайсуулхын, энгэй хүн зониие хамгаалхын тулада Панамын правительство бүхы шухала алхамуудые хээ. Орон доторхи оршон байдал гуримшуулагдаад, Панамада эсэргүүгээр ээрхэг түримхэй аашын хэгдэһые тодорхойлхые, хохидол үзүүлэгдэһэнэй хэм хэмжээе элирүүлжэ, тэрэниие түлэхыень хүлеэжэ байнабди.

„НИИТЫН ДЭЛГҮҮР" ГЭЭШЭ БРАЗИЛИДА ТОЙБО ТАТАНА

1963 оной календариин хуудаһануудай ирагдажа дууһахаяа дүтэлхэ тумаа, Бразилиин газетэнүүдтэ, экономическа журналнуудта Европын «ниитын дэлгүүртэ» зорюулагдаһан статьянууд улам бүри олоор гарадаг болоо һэн. Миин хажуу тээһээ хараад үзэхэдэ, ондоо түбиин гүрэнүүдэй «экономикын хүгжэлтэдэ» тиимэ ехээр һанаашархадаг болоошонь ямар нэгэ тусгаар шалтагаантай байгаатүй бэзэ гэжэ һанахаар.

Теэд, дүтэһөө хараха болоо һаа, Европын «ниитын дэлгүүр» гээшэ угаа ехэ нүлөө үзүүлдэг байһаниинь эли болоно. Тиихэдээ Латиин Америкын гүрэнүүдэй, тон түрүүн Бразилиин ажахыда эрид муу нүлөө үзүүлдэг байба.

Тиимэһээ тэрэ Европын ниитын дэлгүүртэй холбоотой асуудалнуудта мүнөө тэндэхи шэнжэлэгшэдэй анхаралаа хандуулжа байдагынь гайхалтай бэшэ. Ушар шалтагаанинь юуб гэхэдэ, «ниитын дэлгүүртэ» хамаададаг Европын оронуудай болоод, урдань Франциин, мүн Бельгиин колонинууд байһан Африкын 18 гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээнэй баталагдаһаар нэгэ жэлэй гүйсэһэнэй дашарамда иимэ юумэ болобо. Энэ хэлсээн тухай Латиин Америкын гүрэнүүдтэ яһала ехэ шууяан гараба.

Энээнэй уг шалтагааниинь иимэ. «Ниитын дэлгүүртэ» хамаададаг Германиин Федеративна Республика, Франци, Итали, Бельги, Голланди Люксембург гэжэ зургаан гүрэн тус хэлсээндэ гараа табилсаһан Африкын оронуудһаа абтаха кофе, сай, ананас, какао, халуу үбһэн гэхэ мэтэдэ тохогдодог таможниин түлбэри абалгые 1967 он болотор дууһан болюулхабди гэһэн уялга абаа.

Европын «ниитын дэлгүүртэ» оролсоһон гэшүүд 1963 онһоо эхилжэ, табан жэлэй турша соо өөһэдынгөө урдын колонинуудта—Африкын гүрэнүүдтэ 730 миллион Америкын доллар мүнгөөр туһаламжа үзүүлхэбди гэжэ найдуулаа. Тиигээд мүнөөхи хэлсээндэ хабаадаха болоһон Африкын гүрэнүүд тиимэ «туһа хүргэһэнэйнь» түлөө Европын экономическа соведтэ оролсоһон гүрэнүүдһээ эльгээгдэһэн эд бараанда алба татабари тохохогүйбди гэһэн уялга бэе дээрээ даажа абанхай.

Иигэжэ «ниитын дэлгүүрэй» гол ябуулгануудай нэгэниинь толи дээрэ харагдаһан шэнгеэр, тодо болжо үгөө. Ушарынь хадаа, Африкын гүрэнүүдһээ түүхэй эд абаад лэ, тэндэ өөһэдынгөө промышленна эд бараа наймаалдаг газар болгоод хуушан хэбээрнь байлгаха гэһэн һэдэлгэ болоно. Тиигээд ерэхэлээрээ, мүнөө баталагдаһан хэлсээн хадаа бүлэг империалис гүрэнүүдэй неоколониалистска политика ябуулжа байһанай юрын лэ жэшээ болоно.

Тэрээнһээ гадна, энэ договор Латиин Америкын оронуудай экономикодо тон ехэ гарза хохидол ушаруулна. Юундэб гэхэдэ, эдэ оронууд хари гүрэндэ гаргадаг эд бараагаа нилээд ехэ хубинь Баруун Европодо абаашагдадаг бэлэй. Жэшээнь, Бразили, Коста-Рика, Гватемала, Никарагуа, Перу гэжэ гүрэнүүд халуун орондо ургуулжа абаһан өөһэдынгөө эдеэ хоолнуудай гурбанайнь нэгэ хубиие эгээ тэрэ Европын «ниитын дэлгүүртэ» хамаададаг оронуудта абаашана ха юм.

Худалдаа наймаанай талаар илгаа гаргаха ябадал иимээр хэгдэнэ гэбэл, Африкын оронууд хадаа Франци, Итали Голланди худар кофе абаашана гээшэ. Хэлсээ баталһанай ёһоор, таможниин засагаархид тэрэ бараанда бага болгогдоһон түлбэри тохоодог байна. Тиихэдэнь эд бараа бага ехээр худалдажа абагшад горитойхон олзо оруулха һанаатай, тэрэниие тон дуратайгаар худалдан абадаг байна. Тиигэжэ байтар, Бразилиһаа кофе тээһэн пароход хүрэжэ ерэнэ. Тэрэ хадаа Европын «ниитын дэлгүүрэй» гэшүүдэй Африкын гүрэнүүдтэй баталһан хэлсээндэ ямаршье хамаагүй байна ха юм. Тиимэһээ Франциин, Италиин, Голландиин гүрэнэй таможниин засагаархин юрын алба татабари абажа, Африкаһаа ерэһэн кофедо орходоо. тэрэнэй үнэ сэнгые дээшэнь болгоно. Тиимэ хадань худалдаа наймаа хэдэг нэгэдэлнүүд Африкаһаа ерэһэн үнэгүй кофе абаха гэжэ хүсэдэг байна ха юм. Тиигээд ерэхэлээр бразилиинхид өөһэдынгөө продукци үнэгүйгөөр худалдаха баатай болохо гү, али Европын экономическа Соведэй гүрэнүүдтэ тэрэниие наймаалхаһаа арсажа, өөһэдтөө тон шухала хэрэгтэй гадаадын мүнгэ оруулха аргагүй болохо юм.

Тэндэхи нютагай экономистнуудай тооложо гаргаһанай ёһоор, иимэ илгаа гаргадаг политика ябуулһан дээрэһээ, Бразили гансахан кофе, какао, бобы, һамарай тоһо худалдалгые хороогоод байхадаа, жэл бүридэ 100-һаа 130 миллион хүрэтэр доллар мүнгэ зөөриеэ алдаха болоно. Тоо баримтанууд дээрэһээ харахада тиигэжэ угтуулан хэлээшын зүб байһаниинь элирнэ. Гэхэһээ байтагай, горитой ехэ гээлтэ хоролто болохонь зайлашагүй гэнэ.

Жэшээлхэдэ, «ниитын дэлгүүрэй» гэшүүд болоһон 6 гүрэнэй 3-дань—Германиин Федеративна Республикада, Голландида, Бельгидэ, 1963 онэй түрүүшын хахадта Бразилиин абаашаһан кофе 1962 оной мүн лэ тэрэ үеынхитэй сасуулаад хараха болоо һаа, худалдагдаһан мэшээгүүдэй тоонь (60—60 килограммаар) 1.008.890-һээ 844.939 хүрэтэрөө бага болобо. Тиигээд тэдэнэй үнэ сэн 41.051.000 болохо байһаа аад, 32.349 мянган доллар боложо хороһон байха юм.

Тиимэ болохолоороо, гансахан энэ наймаан дээрэһээ Бразили дурсагдаһан гурбан гүрэнһөө 8.702 мянган доллар дутуу абаад байна ха юм.

Африкын оронуудһаа абтаһан эд бараанда тохохо таможниин түлбэриие улам бага болгожо байһан дээрэһээ, Африкын болон Бразилиин кофе худалдажа абаха үнэ сэнгүүд жэл ерэхэ бүри хоорондоо улам ехэ илгаатай боложо байха болоно. Тиигээд 1967 ондо тэрэ таможниин түлбэриин оройдоо болюулагдаад байхада, Европын «ниитын дэлгүүртэ» хамаадаһан оронуудта Бразили өөрынгөө эд бараа наймаалха аргагүй боложо, нилээд олон миллион доллар мүнгэеэ алдахань гээшэ.

О. ИГНАТЬЕВ,
АПН-эй корреспондент.
Рио-де-Жанейрэ.

Түрэлхид шагналда хүртэб...

Һаяхан Галуута нуурай шахтоуправлениин 2/5 шахтада городой һургуулинуудай багшанар, коммунистнарай хабаадалгатайгаар нээмэл партийна суглаан үнгэргэгдэбэ. Суглаанда хабаадагшад «Үхибүүдые гэр бүлэдэ ба һургуулида коммунис ёһоор хайшан гээд хүмүүжүүлхэб» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсээ. Галуута нуурай найман жэлэй нэгэдэхи һургуулиин директор И. Н. Марков, мүн бэшэ һургуулинуудай багшанар И. А. Гвоздарькова, А. Ф. Чебунина гэгшэд тус шахтада хүдэлмэрилжэ байһан нүүрһэшэдэй үхибүүдэй хэр зэргээр һуража байһан тухай, үхибүүдые хайшан гэжэ зүбөөр хүмүүжүүлхэб, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ түрэлхид һургуулида ямар аша туһа хүргэжэ шадахаб гэжэ тодорхойгоор хэлсэбэ.

Үгэ хэлэһэн шахтернууд үхибүүдээ һургуулиин журамтай холбон һайнаар хүмүүжүүлхэ гэ... шэ түрэлхидэй нангин уялга т... хай дэлгэрэнгыгээр хэлсэбэ... Коммунист, шахтер А. П. Егоро... дунда һургуулида футбольно б... лон саһын секцинүүдые (ни... тын даабариин ёһоор) эрхил... байһан тухайгаа мэдүүлбэ. Мү... горняк Н. Г. Коробченко 8-дахи... класста фотокружок заахаб гэбэ.

Үхибүүдээ һайнаар хүмүү... жүүлжэ байһан түрэлхид, шах... тернуудта суглаан дээрэ найма... жэлэй 2-дохи һургуулиин дирек... ци хүндэлэлэй грамота барюулб... Тэдэнэй тоодо горнягууд Н. ... Медведев, А. Н. Бурлаков, И. Д. Будунов, С. А. Арутюнян, А. ... Виноградова, К. Д. Жеребилов... А. Н. Чернышев, М. С. Ержи... И. С. Санданов гэгшэд оролсоно. Мүн һайнаар һуража байһа... үхибүүдэй түрэлхидтэ һургуу... лиин багшанарай коллектива... зүгһөө халуун баясхалан хүргэ... дэбэ.

Ц. Балданов.

БАРГАЖАН ТАЙГЫН БАЯН ХЭШЭГ

Баргажан нютаг үнгэ гоёто, үһэ һайхан булгаараа хэр угһаа хойшо суурхадаг. Мүнөөшье тэрэнэй хэшэгтэ хүртөөшэд олон. Михаил Агафонов, Григорий Кожевин эрхим ангуушад байһаараа аймаг дотороо суута гаранхай. Тэдэнэр хэдэн арбаад булга, хэдэн зуугаад хэрмэ жэл бүхэндэ баридаг.

Мүнөө жэл эдэ ангуушад тайгаһаа ехэ олзотой бу... Тэдэнэр 30 булга бaряад, г... рэндөө тушааһан байна. Т... хэдэ хуушанай ангуушан Вла... димир Гуселетов 15 булга б... ряад, дахин агнууридаа гар... ба.

Д. Колмаков.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00023. Зак. № 50.